

**ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СТУДЕНТІВ
З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	6
1.1. Соціально-психологічна реабілітація як наукова проблема	6
1.2. Сутність та зміст інклюзивного туризму як засобу соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідністю	12
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ ЯК ЗАСОБУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ	18
2.1. Упровадження програми інклюзивного туризму на базі факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини	18
2.2. Результати дослідження впливу інклюзивного туризму на соціально-психологічну реабілітацію та соціалізацію студентської молоді з інвалідністю в умовах закладу вищої освіти	23
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
ДОДАТКИ	37

ВСТУП

У руслі трансформаційних процесів в Україні відбувається послідовний перехід від медичної до соціальної моделі інвалідності; створення умов для інтеграції людей з інвалідністю до активного суспільного життя; підвищення державних гарантій у досягненні вищих соціальних стандартів у матеріальному забезпеченні осіб з обмеженими функціональними можливостями; створення безперешкодного середовища для людей з інвалідністю; забезпечення активної взаємодії державних органів та громадських організацій інвалідів у розв'язанні проблем осіб з особливими потребами.

Для соціальної інтеграції осіб з інвалідністю важливе значення має здобуття як загальної, так і вищої освіти. Закон України «Про вищу освіту» (2014) декларує, що особа з особливими освітніми потребами – це особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти; тому навчальні заклади зобов'язані створити та забезпечити рівні умови доступу до вищої освіти, у тому числі забезпечення осіб з особливими освітніми потребами спеціальним навчально-реабілітаційним супроводом та створення для них вільного доступу до інфраструктури ВНЗ з урахуванням обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я.

Проблеми соціалізації, соціальної реабілітації та інтеграції людей з інвалідністю в умовах освітніх установ досліджують вітчизняні вчені О. Безпалько, А. Колупаєва, К. Кольченко, Н. Коляда, О. Расказова, П. Таланчук, В. Тесленко, С. Харченко, М. Чайковський, Ф. Шандор, А. Шевцов та ін.

Інноваційною послугою закладу вищої освіти, одночасно і видом соціально-психологічної реабілітації студентів з інвалідністю, виступає інклюзивний туризм (фр. *Inclusif* – що включає в себе, лат. *Include* – включає) – процес розвитку туризму, який передбачає доступність туризму для всіх, у плані пристосування інфраструктури туристичних центрів і об'єктів туристичного огляду до різних потреб усіх людей, у тому числі людей з інвалідністю, літніх людей, їх опікунів та членів сімей тощо. Розглядається він як потужний засіб активної реабілітації, який структурно включає в себе медичні, психологічні, педагогічні, фізичні, професійні, трудові, фізкультурно-спортивні та соціально-побутові заходи.

Серед вітчизняних науковців розробку питання інклюзивного туризму здійснюють Н. Белоусова, І. Борисова, О. Кравченко, В. Лепський, С. Макаренко,

Ю. Науменко, М. Перфільєва та ін.. Однак, малодослідженою залишається проблема можливостей інклюзивного туризму у контексті соціальної інтеграції людей з інвалідністю, забезпечення їхніх основних прав і свобод нарівні з іншими громадянами доступу до історико-культурної спадщини країни, включення до переліку соціальних послуг для вразливих категорій населення.

Отже, потреба всебічного розгляду питання інклюзивного туризму як інноваційної соціальної послуги та недостатня наукова розробленість проблеми зумовили вибір теми дослідження – *«Інклюзивний туризм як засіб соціально-психологічної реабілітації студентів з інвалідністю в умовах закладу вищої освіти»*.

Мета дослідження – розробити та експериментально перевірити програму з упровадження інклюзивного туризму як засобу соціально-психологічної реабілітації студентів з інвалідністю в умовах закладу вищої освіти.

Відповідно до теми та мети дослідження окреслено такі **завдання**:

1. Схарактеризувати соціально-психологічну реабілітацію як наукову проблему.
2. Розкрити сутність та зміст інклюзивного туризму як засобу соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідністю.
3. Упровадити програму інклюзивного туризму в умовах закладу вищої освіти та експериментально перевірити її вплив на реабілітацію та соціалізацію студентської молоді з інвалідністю.

Об'єкт дослідження – соціальна інтеграція студентів з інвалідністю.

Предмет дослідження – зміст, форми і напрями інклюзивного туризму як засобу соціально-психологічної реабілітації студентів з інвалідністю в умовах закладу вищої освіти.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз, зіставлення, систематизація, порівняння та узагальнення наукових джерел із проблеми дослідження з метою відбору та осмислення фактичного матеріалу; *емпіричні* – спостереження за перебігом процесу соціалізації в умовах закладу вищої освіти, стандартизовані й валідизовані методики, за допомогою яких визначалися показники та рівні соціально-психологічної реабілітації; *експериментальні* – експеримент, орієнтований на перевірку ефективності програми інклюзивного туризму; *методи математичної обробки результатів експериментального дослідження* –

кореляційний та регресійний аналіз обробки отриманих результатів з метою виявлення кількісних та якісних характеристик результативності експериментального дослідження.

Практичне значення результатів дослідження полягає у впровадженні програми інклюзивного туризму для студентів у межах діяльності Центру соціально-освітньої інтеграції та інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму «Без бар'єрів» (далі – Центр), організації та реалізації екскурсійних маршрутів студентським Бюро інклюзивного туризму. Результати дослідження можуть бути використані у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти з метою сприяння соціально-психологічної реабілітації студентської молоді з інвалідністю.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї, положення та результати дослідження висвітлювалися у доповідях на науково-практичних конференціях: I Міжнародний науково-практичний симпозіум «Актуальні проблеми впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні» (2016), Всеукраїнська студентська наукова конференція «Умань 2017. НАУКА. ОСВІТА. МОЛОДЬ» (2017), «Сучасні стратегії розбудови вищої освіти в умовах трансформаційних змін та євроінтеграції» у рамках програми НАТО «Наука заради миру і безпеки» (2017). Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи УДПУ імені Павла Тичини, на засіданнях Центру та Студентського наукового товариства факультету соціальної та психологічної освіти.

Структура роботи. Наукова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 221 сторінок (основна частина – 32 сторінок).

РОЗДІЛ 1

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

1.1. Соціально-психологічна реабілітація як наукова проблема

Поняття реабілітації використовується в різних галузях науки і практики та включає низку аспектів: правовий, медичний, психологічний, професійний, соціальний. Чисто медичне розуміння реабілітації – це «відновлення здоров'я постраждалого внаслідок хвороби, нещасного випадку до можливого оптимуму в фізичному, духовному та професійному відношенні» [9].

За визначенням Міжнародної організації праці (МОП) реабілітація – це відновлення здоров'я осіб з обмеженими фізичними і психічними можливостями з метою досягнення максимальної повноцінності їх з фізичної, психічної, соціальної і професійної точки зору[13].

Згідно К. Реннеру і Р. Юмашеву, реабілітація – це суспільно необхідне функціональне і соціально-трудове відновлення хворих та інвалідів (дітей і дорослих), що здійснюється комплексним застосуванням державних, громадських, медичних, психологічних, педагогічних, юридичних та інших заходів [34].

Аналізуючи вітчизняне законодавство, Н. Гусак зазначає, що цілісного розуміння соціальної реабілітації немає як серед науковців, так і серед практиків, які послуговуються законодавством України. У законах України соціальна реабілітація також не має однозначного трактування. Залежно від дії нормативно-правових документів, їх поділяють на універсальні (які стосуються усього населення України) та спеціальні (цільовими категоріями яких є окремі соціальні групи). Цільові групи формуються за віковими ознаками, родом занять, станом здоров'я, а також залежно від життєвих обставин. Дія більшість прийнятих за часів незалежності України законів охоплює все населення України, що визначає їх універсальність. Але конкретні напрями реабілітації були закріплені у спеціальному законодавстві [5].

Визначення власне соціальної реабілітації у вітчизняному законодавстві вперше наводиться у статті 1 ЗУ «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», де остання розуміється як «вид соціальної роботи, спрямованої на

відновлення основних соціальних функцій, психологічного, фізичного, морального здоров'я, соціального статусу сімей, дітей та молоді. Соціальна реабілітація спрямовується на оптимізацію і коригування ставлення дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, до сім'ї та суспільства, виховання в них навичок до самообслуговування та самостійного проживання» [28]. Вдруге і востаннє, соціальна реабілітація в українському законодавстві тлумачиться у ЗУ «Про реабілітацію інвалідів в Україні» як «система заходів, спрямованих на створення і забезпечення умов для повернення особи до активної участі у житті, відновлення її соціального статусу та здатності до самостійної суспільної і родинно-побутової діяльності шляхом соціально-середовищної орієнтації та соціально-побутової адаптації, соціального обслуговування задоволення потреби у забезпеченні технічними та іншими засобами реабілітації» [26].

Інші закони із поняттям соціальної реабілітації оперують поняттям реабілітації, яка не є тотожною соціальній реабілітації, але має з нею низку спільних характеристик і часто підміняє її зміст. У ЗУ «Про соціальні послуги» [27] реабілітацію було включено до переліку соціальних послуг, де вона визначалася як «система медичних, професійних, соціальних заходів, спрямованих на надання особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, допомоги у відновленні ними порушених функцій організму, компенсації обмежень життєдіяльності та підтриманні оптимального фізичного, інтелектуального, психічного, соціального рівнів та якості для досягнення соціальної і матеріальної незалежності, соціально-професійної адаптації та інтеграції в суспільство». Однак, згідно внесеним до ЗУ «Про соціальні послуги» від 18 вересня 2012 року, визначення реабілітації було вилучено із Закону. Натомість, соціальна реабілітація з'являється у «Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати» та визначається як «навчання, формування, розвиток та підтримка соціально-побутових навичок (самообслуговування, комунікації, позитивної поведінки, приготування їжі, користування грошима, орієнтування тощо); допомога в забезпеченні технічними засобами реабілітації, навчання навичкам користування ними; психологічна підтримка; організація дозвілля, спортивно-оздоровчої, технічної

та художньої діяльності, працетерапії; арт-терапія; надання інформації з питань соціального захисту населення» [27]. Таке тлумачення соціальної реабілітації орієнтується здебільшого на процес, основними клієнтами розглядає осіб похилого віку, хворих (до встановлення групи інвалідності), наркоалкозалежних, які пройшли курс лікування, постраждалих від торгівлі людьми, трудової чи сексуальної експлуатації, насильства і тяжіє до патерналістської моделі. Послуги з реабілітації лягли в основу інших законодавчих актів. Наприклад, ЗУ «Про реабілітацію інвалідів» зазначає, що реабілітаційні послуги спрямовані на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності особи з метою сприяння її інтеграції в суспільство.

У навчально-енциклопедичному словнику «Все про соціальну роботу» (2014) визначено соціальну реабілітацію як систему заходів, спрямованих на створення і забезпечення умов для повернення особи до активної участі в житті, відновлення її соціального статусу та здатності до самостійної суспільної і родинно-побутової діяльності шляхом соціально-середовищної орієнтації та соціально-побутової адаптації, соціального обслуговування, задоволення потреби у забезпеченні технічними засобами та іншими засобами реабілітації [4].

У «Енциклопедії для фахівців соціальної сфери» зазначено, що «соціальна реабілітація – спрямовується на відновлення соціального досвіду і встановлення соціальних зв'язків, норм поведінки, спілкування, емоційної стабільності, активного соціального життя, поновлення соціального статусу, інтеграцію у відкритий соціум, розширення і поглиблення соціальних контактів, входження в культуру, відновлення професійних якостей і навичок, соціального досвіду і соціальних функцій, психічного, фізичного і духовного здоров'я дезадаптованих осіб; це процес відновлення здатності людини до життєдіяльності у соціальному середовищі, а також самого соціального середовища і умов життєдіяльності людини, які були обмежені чи порушені з певних причин [9].

Отож, реабілітація розглядається як процес, спрямований на зниження виразності і значущості для людини порушень, що спричинили для неї складну життєву обставину, а також на надання допомоги людині в реалізації своїх

намірів і життєвих цілей, тобто націлений на відновлення її здібностей реалізації як особистості.

Власне, соціальна реабілітація зорієнтована на відновлення соціальної значущості людини у суспільстві, сімейному оточенні, а особливо на особистісному рівні. Цьому сприяють активні соціальні зв'язки, соціальна комунікація, можливість активного пізнання довкілля, соціальна інтеграція як альтернатива позбавлення відчуття соціальної ізоляції.

Сутність змісту поняття «соціальна реабілітація» передбачає усвідомлення, що люди з інвалідністю такі самі як і всі, але потребують додаткових умов – задовільне забезпечення основних потреб, комфортне проживання, гідний догляд. Власне, не можливість співіснування у суспільстві, а намагання стати повноцінною частиною суспільства, не з'являтися у суспільстві, а жити в ньому, дати можливість розвитку власного потенціалу, можливість фізичного розвитку, участі у заходах на одному рівні, мати навички самообслуговування не лише для того, щоб полегшити життя таким людям, а для того, щоб бути незалежними і спілкуватися з усіма на рівних.

У свою чергу психологічна реабілітація – це система заходів, спрямованих на відновлення, корекцію психологічних функцій, якостей, властивостей особи, створення сприятливих умов для розвитку та утвердження особистості.

Психологічна реабілітація передбачає проведення реабілітаційних заходів, спрямованих на корекцію психологічного стану хворого, формування його ставлення до лікування та лікарських рекомендацій, навчання психогігієнічних навичок, орієнтації щодо повернення до активної життєдіяльності на рівні, адекватному його здібностям і можливостям. При цьому особливо важливим є період після повернення додому – процес адаптації до зміненого становища в сім'ї, суспільстві, сфері професійної діяльності [11].

Найчастіше використовують групову та індивідуальну психотерапію, автогенне тренування, поведінкову терапію. Крім цього, психологічна реабілітація включає сукупність принципів та правил поведінки медичного персоналу, близьких родичів, співробітників, аналогічних хворих, які залежать від психологічної реакції пацієнта на хворобу. Соціально-психологічні аспекти реабілітації передбачають вирішення таких питань, як відновлення особистих якостей і здібностей хворого для його взаємодії з соціальним оточенням, а

також психокорекцію установок хворого до виконання обов'язків громадянина, члена суспільства, колективу, сім'ї.

У психологічній реабілітації важливе місце займає *педагогічний аспект реабілітації* – це система психологічних та педагогічних заходів, спрямованих на формування способів оволодіння знаннями, уміннями і навичками, надання психологічної допомоги, зокрема, щодо формування самоутвердження і належної самооцінки особою своїх можливостей, засвоєння правил суспільної поведінки шляхом здійснення системної навчально-виховної роботи.

Соціально-психологічна реабілітація дозволяє клієнту успішно адаптуватися в навколишньому середовищі та суспільстві в цілому, набутти морально-психологічної рівноваги, впевненості у собі, усунути психологічний дискомфорт, зажити повноцінним повнокровним життям.

Сутність соціально-психологічної реабілітації може бути глибше зрозуміла з позицій системного підходу. З точки зору цього підходу, реабілітація представляє одночасно і мету (відновлення і збереження статусу особистості) і процес (що має психологічні та соціальні механізми) і метод підходу до людини, що потребує реабілітації. Соціально-психологічна реабілітація – це система відносин «людина – середовище», де людина виступає як організм і особистість, як відкрита система, а середовище як єдність біологічних і соціальних чиників.

Загалом реабілітація, як система включає комплекс окремих підсистем та їх взаємозв'язок: клініко-біологічна (рішення проблем гомеостазу, адаптації, компенсації); соціально-психологічна (аналіз проблем спілкування, відносини, взаємини тощо); етична (аналіз взаємовідносин соціального працівника з клієнтом на основі принципу партнерства); соціально-економічна (аналіз вартості відповідних витрат, економічної рентабельності реабілітаційних заходів); юридична (розробка правових норм тощо).

Отже, загальний зміст соціально-психологічної реабілітації, зокрема, щодо людей з інвалідністю, полягає в наступному: 1. Функціональне відновлення здібностей людей з інвалідністю тощо; в тому числі: а) повне відновлення (реституція); б) компенсація (наприклад, при нездатності працювати правою кистю руки внаслідок її травми пристосування до роботи лівою рукою); 2. Пристосування до праці (трудотерапія); 3. Безпосередня

соціально-психологічна реабілітація – залучення особистості до повсякденної життєдіяльності, включення в соціальні відносини на основі відновлення психічних функцій і комунікативних здібностей.

При проведенні соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідністю необхідно дотримуватися певних правил. До основних принципів реабілітації належать: ранній початок проведення реабілітаційних заходів; комплексність застосування всіх доступних і необхідних засобів; індивідуалізація програми реабілітації; етапність реабілітації; безперервність і наступництво протягом усіх етапів реабілітації: соціальна спрямованість засобів реабілітації; використання методів контролю адекватності навантаження і ефективності лікування; повернення до активної праці; продовження лікування після повернення до суспільно корисної праці; необхідність реабілітації у колективі, разом з іншими хворими.

1.2. Сутність та зміст інклюзивного туризму як засобу соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідністю

Одним із видів соціальної реабілітації, що вміщує всі перераховані особливості, є інклюзивний туризм. Стереотипно «інклюзія» у суспільстві асоціюється із освітою, хоча ця тема повинна розвиватися і в інших сферах життєдіяльності людини.

Соціальна держава, втручаючись у соціальні відносини, за допомогою інклюзії забезпечує дотримання соціальних прав. Тут погоджуємося із європейськими розробниками документу за назвою «Створюючи інклюзивне суспільство: реальні стратегії для впровадження соціальної інтеграції», які дають таке визначення: соціальна інтеграція є процес, що включає певні зусилля для досягнення рівних можливостей для всіх, незалежно від статі, віку, соціального статусу, освіти, етнічної приналежності та ін., з тим, щоб забезпечити повноцінну і активну участь у всіх сферах життя, включаючи громадянську, соціальну, економічну і політичну активність і також участь в процесі прийняття рішень, а також процес, за допомогою якого суспільство бореться з бідністю і соціальною ексклюзією [40].

В умовах сьогодення необхідним є пошук інноваційних, водночас ефективних видів соціальної реабілітації людей з інвалідністю. Одним із таких виступає *інклюзивний туризм для осіб з інвалідністю* – це сучасний вид туризму, який дозволяє включити в туристичну діяльність будь-яку людину, незалежно від її фізичних можливостей, з урахуванням особливостей її фізично-психологічного стану і розглядається він, насамперед, як потужний засіб активної реабілітації.

Туризм є інноваційною формою реабілітації людей з обмеженими можливостями та включає в себе як пізнавальний процес, так і можливість повноцінної соціалізації. Процес цей взаємовигідний – всі люди потребують спілкування, підтримки (інколи людина з інвалідністю своїм прагненням до життя, волею, може надихнути здорову людину до кращого сприйняття і осмисленого прожиття кожної хвилини життя). Соціальна та психологічна реабілітація надасть особі з інвалідністю змогу змінити соціальну роль в суспільстві, оволодіти технологіями ефективного функціонування в різних умовах перебування, соціально активізуватися в процесі туристичних заходів, трансформувати свій світогляд, розвинути діяльність на самообслуговування і догляд за собою та організувати побут в умовах навколишнього середовища, оволодіти новими знаннями, уміннями та навичками.

Відомо, що туризм створює середовище повноцінного спілкування, в якому людина взаємодіє з різними людьми, встановлює соціальні контакти і має можливість виконувати різні соціальні ролі. Туризм – це альтернатива соціальної ізоляції, що деструктивно впливає на здоров'я і психіку. Соціальна ізоляція значно знижує життєві можливості, є причиною пригнічення, стресу тощо. Через туризм здійснюється терапія і профілактика психосоматичних захворювань. Такі подорожі не лише дозволяють урізноманітнити життя людей з інвалідністю, але й покращують якість і, як наслідок, сприяють довголіттю.

У цілому, інклюзивно-реабілітаційно-соціальний туризм – це система заходів, спрямованих на надання особам з інвалідністю можливості відновлення та розвитку їх фізичного, соціального, духовного, творчого та інтелектуального рівня з метою сприяння подальшої інтеграції в суспільство. Інклюзивний туризм структурно включає в себе різні види реабілітації і соціальних послуг, а саме: медичну, психологічну, психолого-педагогічну,

професійну, трудову, фізкультурно-спортивну, фізичну, соціальну та інші соціально-побутові заходи [14].

Інклюзивний туризм являє собою дієву мікромодель інтегрованого суспільства (люди з інвалідністю та їх рідні; фахівці; здорові люди), що опинилися в реальних умовах, завдяки чому створюються оптимальні умови для проведення ефективної соціалізації дезадаптивних людей та інтеграції їх у суспільство.

Інклюзивний туризм як засіб соціалізації має особливості: по-перше, туризм забезпечує рухливу активність, обмеження якої знижують життєві можливості, слугують причиною суму, стресу, відчаю, невпевненості. Через організацію рухливої активності туризм здійснює терапію і профілактику психосоматичних захворювань і підтримує фізичне здоров'я. По-друге, туризм створює повноцінне середовище спілкування, встановлює незалежні та різнобічні соціальні контакти, формуючи різні соціальні ролі. Туризм знищує почуття неповноцінності, інтегруючи людей з інвалідністю у суспільство, допомагає сформувати впевнену і ефективну життєву позицію. По-третє туризм спрямований на відновлення сил для виконання виробничих процесів і побутових обов'язків, а також і психічних ресурсів людини. По-четверте, носить активний характер, включаючи різноманітні забави, які дозволяють відволіктися від монотонності побуту. По-п'яте, туризм допомагає пізнати навколишній світ з його різними проявами і звичаями, дізнатися невідомі раніше природні явища, познайомитися з новими людьми. По-шосте, екологічні аспекти туризму як виду діяльності сприяють позитивному психоемоційному настрою, та є соціалізуючим чиником: відповідний клімат, природа, близькість водних ресурсів, наявність природних пам'яток, пам'яток матеріальної культури [13].

Туризм надає можливості для розвитку особистості. Пізнання історії, культури, життя інших народів несе у собі великий гуманітарний потенціал, збагачує людину, розширює кругозір. Гуманітарне значення туризму не лише у його пізнавальності, але і в інтелектуально-виховному впливі на особистість.

Дослідники пропонують таку класифікацію заходів системи інклюзивного туризму: за ціллю – оздоровчий, пізнавальний, спортивний; за основним видом заняття – похід, подорож на транспорті; за способом пересування –

пішохідний, водний, лижний, за допомогою тварин; залізничний, автобусний; за сезонністю – літній, зимній, міжсезонний; за складом туристів – молодіжний, студентський, сімейний; за ступенем навантажень – пасивний, активний [12].

Основні реабілітаційні функції туризму: *соціальна відновлювана*, яка спрямована на відновлення сил, активне пізнання явищ природи, традицій, встановлення нових соціальних контактів, дружні і ділові зв'язки; *психологічна* забезпечує зміну середовища, звичного способу життя, активну форму відпочинку, що сприяє фізичному оздоровленню і психологічному розслабленню; *особистісно орієнтована* – позитивно впливає на розвиток особистості, володіє відновлювальною функцією і несе в собі змістовний гуманітарний потенціал; *компенсаторна* – забезпечує спеціальні потреби людей з інвалідністю; *оздоровча* – має високий потенціал для підтримання здоров'я і життєдіяльності в активній формі [20].

Інклюзивний туризм є процесом, який зменшує ізоляцію особи з інвалідністю в суспільстві за рахунок збільшення участі кожного окремого інваліда в усіх процесах життєдіяльності сучасного суспільства. Туризм без бар'єрів створює умови до реструктуризації культури суспільства, його правил і норм поведінки, умови для прийняття всіх сторін життя й особистих відмінностей та потреб осіб з інвалідністю за рахунок розвинення тісних, плідних відносин між здоровими особами та інвалідами в сучасному суспільстві [21].

Ураховуючи те, що в державі з'явилася нова категорія інвалідів – учасники та постраждалі внаслідок АТО, інклюзивний туризм може стати для них потужним засобом реабілітації, можливістю оздоровлення.

А. В. Бастрикін розглядає туризм як один із засобів реабілітації, через ряд причин: по-перше, туризм – це рухова активність. Хронічні захворювання, інвалідність, вікові зміни призводять, як правило, до зниження рухової активності, сприяючи тим самим зниженню психологічної і фізичної стійкості організму. Рухові обмеження значно знижують життєві можливості, служать причиною стресу, втрати віри в себе. Через туризм здійснюється лікування і профілактика психосоматичних захворювань, підтримка фізичної форми і здоров'я. По-друге, туризм створює середовище повноцінного спілкування, в якому людина з проблемами взаємодіє з різними людьми, встановлює соціальні контакти і має можливість виконувати різні соціальні ролі. Туризм зменшує

почуття втрати гідності, неповноцінності, інтегрує людей з особливими потребами в суспільство. У подорожі члени групи спілкуються та допомагають один одному пройти маршрутом, побачити історичні та культурні пам'ятки, побувати на природі. Таким чином, створюється мотивація для активної участі в подорожі. Спілкування в групі знімає невпевненість, внутрішню скутість, позбавляє від нудьги, самотності та депресії, дає можливість встановити дружні контакти, тим самим туризм сприяє психологічній реабілітації, адаптації людей з інвалідністю, і їх інтеграцію в суспільство. По-третє, сприятливий клімат, красива природа, близькість водних просторів (річка, озеро, море), пам'яток матеріальної культури – все це сприяє позитивному психоемоційному настрою, що також є реабілітаційним чинником. По-четверте, туризм дає можливість для розвитку особистості. Пізнання історії, культури, життя інших народів несе в собі великий потенціал, збагачує досвід, розширює кругозір [34].

Для людей з інвалідністю велике значення мають доступність готелів, ресторанів, пляжів, лікарень, спортивних та екскурсійних об'єктів, транспорту. Якщо людина на візку вирушила у подорож, вона повинна бути впевненою, що не буде відчувати дискомфорт.

Для ефективного використання туризму як реабілітаційного засобу для людей з особливими потребами необхідно дотримуватися деяких правил і умов: вид туризму добирається залежно від порушених функцій і відповідно до індивідуальної програми реабілітації; також необхідно враховувати персональний інтерес, бажання, фінансові можливості, місце проживання (місто або сільська місцевість), очікувані реабілітаційні результати; туризм повинен бути безпечним для туристів і оточення. Туристична діяльність обов'язково передбачає огляд визначних пам'яток. Турист повинен мати деяку фізичну підготовку, готовність долати труднощі психологічного характеру і погодні умови; включення в соціум, впевненість в собі, активність у проведенні дозвілля, уявне знищення кордонів, навички та вміння активного побудови свого життя, адекватна поведінка – ось критерії успішного процесу інтеграції в суспільство людей з обмеженими фізичними можливостями [1].

Туризм являється унікальним явищем для реабілітації людей з обмеженими можливостями та включає в себе як пізнавальний процес, так і дає можливість повноцінної соціалізації. Процес цей взаємовигідний – всі люди

потребують спілкування, підтримки (інколи людина з інвалідністю своїм прагненням до життя, волею, може надихнути здорову людину до кращого сприйняття і осмисленого прожиття кожної хвилини життя). Соціальна та психологічна реабілітація надасть особі з інвалідністю змогу змінити соціальну роль в суспільстві, оволодіти технологіями ефективного функціонування в різних умовах перебування, соціально активізуватися у процесі туристичних заходів, трансформувати свій світогляд, розвинути діяльність на самообслуговування і догляд за собою та організувати побут в умовах навколишнього середовища, оволодіти новими знаннями, вміннями та навичками.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

ТА ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ

ЯК ЗАСОБУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

2.1. Упровадження програми інклюзивного туризму на базі факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Інклюзивний туризм є унікальним явищем для реабілітації студентів з інвалідністю, містить як пізнавальний процес, так і дає можливість для успішного проходження соціалізації в умовах освітнього середовища університету.

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини створено Центр соціально-освітньої інтеграції та інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму «Без бар'єрів» (далі – Центр), метою діяльності якого є консолідація зусиль відповідних структурних підрозділів університету, залучених органів виконавчої влади та громадських організацій, спрямованих на соціально-педагогічну підтримку осіб з обмеженими можливостями щодо їх адаптації до студентського та педагогічного колективу, інтеграції у освітнє та соціальне середовище, на створення умов для саморозвитку та самореалізації, розвиток соціальної активності, автономності, відповідальності та мобільності осіб з особливими потребами.

У своїй діяльності Центр керується Конституцією України, Конвенцією ООН про права інвалідів, Конвенцією про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів № 159 (Конвенцію ратифіковано Законом № 624-IV від 06.03.2003 р.), а також відповідно до Законів України «Про вищу освіту» (2014), «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21.03.1991 р., «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 20.12.2005 р.

Питання інклюзивного туризму регламентується відповідно до Конвенції ООН про права інвалідів (*ст. 30 «Участь у культурному житті, проведенні дозвілля й відпочинку та заняттях спортом»*) і Резолюції, прийнятої у 1991

році Генеральною асамблеєю ЮНВТО під назвою «Створення можливостей для туризму людям з обмеженими можливостями в дев'яності роки», текст якої був оновлений в 2005 році в Дакарі і був названий «Туризм, доступний для всіх». У Декларації щодо спрощення туристичних подорожей, прийнятій на 18 сесії Генеральної Асамблеї в Астані, ЮНВТО закликає держави – члени Організації (ВТО), зробити свої туристські об'єкти та установи доступними для людей з інвалідністю та публікувати чітку і детальну інформацію про чинну службу прийому для людей з обмеженими можливостями і про проблеми, з якими вони можуть зіткнутися в ході своєї подорожі.

Центр провадить діяльність з урахуванням таких принципів, як повага та сприйняття індивідуальних особливостей людини, дотримання найкращих її інтересів, недопущення дискримінації та порушення прав людини, конфіденційність, доступність освітніх послуг, міжвідомча співпраця.

27–29 жовтня 2016 р. на базі університету вперше в нашій країні відбувся I Міжнародний науково-практичний симпозіум «Актуальні проблеми впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні» (Додаток А).

Цій події передувало створення Асоціації «Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму», засновниками якої є Комунальний заклад «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи Черкаської обласної ради», Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», Шевченківський Національний заповідник м. Канів, Національний дендрологічний парк «Софіївка», Громадська спілка «Всеукраїнське науково-практичне об'єднання Інклюзивного туризму інвалідів і чорнобильців України», Благодійний фонд «Підтримки програм соціального захисту осіб постраждалих від аварії на ЧАЕС та інвалідів», співзасновником виступив і Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (факультет соціальної та психологічної освіти) (Додаток Б).

Результатом проведення Симпозіуму стала прийнята Резолюція, яка є основою для затвердження координаційним комітетом обласної державної адміністрації з питань реабілітації інвалідів та громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (розпорядження Черкаської ОДА від 17 листопада 2014 р. № 466 – Протокол № 7 засідання від 11 листопада 2016 р.),

практичного плану дій для впровадження Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні як соціальної та реабілітаційної послуги та проведення його апробації в Черкаській області як пілотному регіоні в рамках виконання Національного плану дій з реалізації Конвенції ООН про права людей з інвалідністю.

У ході виконання практичного плану дій, а саме п. 16 «Започаткувати проведення Всеукраїнських реабілітаційно-соціальних ігор (конкурсів, фестивалів тощо) для осіб з обмеженими можливостями за різними напрямками та видам інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму разом з заповідниками різних напрямів діяльності національного, державного та місцевого значення в різних областях України» – за ініціативи Асоціації «Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму» та факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини 25 квітня 2017 р. відбувся Перший студентський конкурс наукових проектів «Подорожуємо без бар'єрів».

Тематику проектів, запропоновану студентами, умовно можливо поділити за напрямками:

- інклюзивний туризм за кордоном (головною метою цього напрямку роботи є вивчення досвіду зарубіжних країн, визначення основних концепцій створення архітектурної доступності та створення суспільства «для всіх». Прикладами таких проектів є: *Інклюзивний туризм в Іспанії, Інклюзивний туризм в Любляні*) (Додаток В);

- інклюзивний туризм визначними місцями України (розробка маршрутів інклюзивного туризму, спрямованого на реабілітацію людей з інвалідністю, що сприятиме знайомству з культурними традиціями українців, розширенню світогляду, гармонізації внутрішнього стану та самореалізації через такі форми роботи, як квести, тренінги, екскурсії, арт-реабілітації, майстер-класи, соціально-психологічні тренінги та ін. Прикладами таких маршрутів інклюзивного туризму є: «Карпати для всіх», Кропивницький дендропарк, Квест-подорож (Національний дендрологічний парк «Софіївка», м. Умань), Туризм для всіх (Державний дендрологічний парк «Олександрія», м. Біла Церква), Акваторії на березі Чорного моря, Подорож до м. Львова людей з вадами слуху та ін.) (Додаток В).

Унікальність цього конкурсу полягає в тому, що участь у розробці та захисті проектів також брали студенти з інвалідністю. Це підтверджує, що інклюзивний туризм – це не тільки цікаве та змістовне проведення часу для людей з інвалідністю, а й значна самостійна науково-пошукова робота, пізнавальна діяльність.

Усі автори проектів отримали можливість відвідати один із маршрутів, а саме подорож до каньйону у смт. Буки (Маньківський район, Черкаська область). Поїздка мала як пізнавальну мету, так і реабілітаційну, адже на території каньйону проводився тренінг (Додаток Д), головна мета якого – виявлення та розвиток лідерських якостей, визначення взаємостосунків в колективі.

Наразі продовжується реалізація програми Центру «Відкриваємо світ разом», основна мета якої – культурно-емоційний розвиток особистості молодої людини, її становлення на шляху до самовдосконалення. За цим напрямком створено студентське Бюро інклюзивного туризму. Головною метою такого виду діяльності є створення маршрутів інклюзивного туризму Черкащиною.

Під час роботи у Бюро студентами розроблено 12 маршрутів інклюзивного туризму (Додаток З), які були поділено за нозологіями: 1) люди з інвалідністю загальних захворювань – маршрути, спрямовані на реабілітацію, екологічний туризм, залучення до майстер-класів, лекцій та тренінгів; 2) маршрути для учасників АТО та їх сімей, які передбачають активний відпочинок, проходження різноманітних квестів, тренінгів, змагань, майстер-класів, спрямовані на ресоціалізацію та адаптацію до нових умов життя; 3) маршрути для людей з інвалідністю, що пересуваються за допомогою візка, або інших допоміжних засобів. Такий вид реабілітації спрямований й на відновлення внутрішніх сил, знайомство з новими формами та методами арт-терапевтичної роботи.

Завдяки отриманню грантової допомоги Черкаської облдержадміністрації, студенти університету розробили і апробували маршрут інклюзивного туризму – екскурсійні поїздки до музею трипільської культури с. Легедзино, а також до міста Черкаси на перегляд вистави у Черкаському академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка, для знайомства з Черкаським художнім музеєм та місцевими пам'ятками культури. Також молодь отримала нагоду прослухати концерт, присвячений І. Шуберту і

доторкнутись до музичного мистецтва як слухачі.

Поїздки мали на меті не лише доторкнутися до прекрасного, а й допомогти студентам з інвалідністю навчитись взаємодіяти зі своїми колегами, адже у ході поїздки проводився тренінг, спрямований на комунікацію та створення сприятливого психологічного клімату в групі. Усі студенти з зацікавленням брали участь в тренінгу, а по його завершенні зазначили, що дізналися багато нового один про одного, навчилися знаходити виходи з складних та конфліктних ситуацій в групі.

Також важливим етапом реабілітації стала поїздка в Черкаський художній музей, адже студенти не тільки споглядали на картини, а й створювали свої, адже малювання є відомим арт-терапевтичним методом, мистецтво дозволяє в символічній прихованій формі реконструювати травматичну конфліктну ситуацію і відшукати її рішення через нове структурування самим студентом. Творчість виступає як один із засобів подолання страху, який з'являється у зв'язку з наявністю внутрішнього конфлікту. Під час проведення рефлексії кожен учасник описував свої відчуття під час виконання роботи та інтерпретував свій малюнок.

Традиційними також є соціально-психологічні тренінги на території Національного дендрологічного парку «Софіївка» (м. Умань), які сприяють згуртуванню колективу, визначенню лідерських якостей, рівня комунікації в групі, в тренінгах використовуються арт-терапевтичні техніки, елементи майстер-класів, робота з природними матеріалами. Соціально-психологічні тренінги є невід'ємною частиною реабілітації, вони допомагають учасникам краще пізнати себе, своє оточення, навчають шукати вихід з кризових життєвих ситуацій та соціалізуватися в новому для себе середовищі.

2.2. Результати дослідження впливу інклюзивного туризму на соціально-психологічну реабілітацію та соціалізацію студентської молоді з інвалідністю в умовах закладу вищої освіти

Для дослідження впливу інклюзивного туризму на соціально-психологічну реабілітацію студентів з інвалідністю використовувався комплекс науково-дослідних методів. Провідним методом була експериментальна робота,

яка проводилася на базі факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Мета експериментальної роботи полягала в перевірці ефективності впливу інклюзивного туризму на соціалізацію та адаптацію студентів з інвалідністю.

У процесі експериментальної роботи необхідно вирішити такі завдання: визначити вихідний рівень і простежити динаміку бажання студентів з інвалідністю подорожувати, дізнаватись щось нове, а також простежити динаміку взаємодії з колективом та участі в громадському житті факультету та міста; експериментально перевірити вплив інклюзивного туризму та соціально-психологічну реабілітацію людей з інвалідністю; провести якісний і кількісний аналіз отриманих результатів.

На початковому етапі експерименту було вивчено вихідний рівень бажання студентів з інвалідністю подорожувати, їх соціальну активність, рівень адаптації в нових умовах та взаємостосунки з одногрупниками.

З метою визначення актуальності проблеми, її практичної значущості та рівня готовності студентів до сприйняття засобів інклюзивного туризму співробітниками Центру було проведено анкетування серед студентів з інвалідністю. Анкета складалася з десяти питань, на які дали відповідь 53 студенти. На питання «Чи вважаєте Ви активні види реабілітації корисними?» позитивно відповіли 80 % респондентів. На питання «Чи є у Вас бажання займатися активними видами реабілітації?» позитивно відповіли 86 % респондентів. На питання «Чи хотіли Ви б займатися різними видами туризму, що мають оздоровчо-соціально-реабілітаційний характер?» позитивно відповіли 96 % респондентів.

Для досягнення сформульованої мети і вирішення поставлених завдань експериментальної роботи використовувався комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: анкетування, опитування, тестування, спостереження, бесіда, діагностика тощо.

Метод спостереження використовується у вигляді спостереження та бесіди зі студентами з інвалідністю.

Для експериментальної ситуації створено умови, які допоможуть визначити вплив інклюзивного туризму на соціалізацію студентів з

інвалідністю серед них подорожі, тренінги, екскурсії.

Психологічні тести дозволяють отримати індивідуальні показники розвитку комунікативних навичок, показники загальної адаптації до нового середовища.

Ці методи дозволяють на першому етапі експериментальної роботи визначити початковий рівень адаптаційного процесу та рівні взаємодії з колективом, у якому вони навчаються, а на останньому етапі зробити висновок про достовірність висунутої гіпотези.

Бесіда проводиться за підсумками психологічної діагностики. Питання для співбесіди згруповано в блоки, що відображають деякі аспекти з життя та навчання студентів. Питання можуть використовуватися комплексно або вибірково. Основні напрями співбесіди представлено блоком питань: виявлення світоглядної позиції студента, визначення рівня взаємодії з колективом, мотивація студента до подорожей, навчання, участі в громадській діяльності.

Під час визначення рівнів адаптації та соціальної активності з інвалідністю за визначеними критеріями використовували сукупність взаємодоповнювальних методик дослідження, зокрема:

– **дослідження соціально-психологічної адаптації К. Роджерса – Р. Даймонда**», головною метою якого є виявлення особливостей адаптаційного періоду особистості через інтегральні показники «адаптація», «самосприйняття», «прийняття інших», «емоційна комфортність», «інтернальність», «прагнення до домінування».

– **методика на визначення організаторських та комунікативних здібностей (за Б. О. Федоришиним)** – адже цей показник є важливим чинником загальної соціалізації та реалізації себе як особистості.

Для визначення відсоткового співвідношення соціальної активності серед студентів з інвалідністю було проведено анкетування, яке складалося з 11 питань, та визначали основні частини з життя особистості.

Під час дослідження було проведено кореляційний аналіз для визначення впливу інклюзивного туризму на студентів з інвалідністю, основою якого стали особистісні тести, опитувальники та спостереження, тестування проводилося двічі на початку та в кінці реабілітаційної програми, що дає нам можливість практично визначити динаміку впливу інклюзивного туризму та різні аспекти

життя студентів з інвалідністю.

Рис. 2.1. Результати опитування за дослідницькими методиками, %

Для дослідження рівня соціально-психологічної адаптації в колективі ми використовували методику «Дослідження соціально-психологічної адаптації К. Роджерса – Р. Даймонда». У дослідженні брали участь 53 респонденти (студенти I–VI курсу), під час першого дослідження ми отримали такі результати: до початку реабілітаційної програми: показник дезадаптивності – 60 %; показник емоційного дискомфорту – 54 %; показник підлеглості – 33 %; показник прагнення до домінування (лідерські якості) – 27 %; показник самосприйняття (самооцінка) – 38 %; показник прийняття інших – 67 %. Як бачимо, студенти з інвалідністю погано адаптуються в новому середовищі, мають низький рівень лідерських якостей та самооцінки. Після проведення тренінгових занять, спрямованих на пізнання себе, роботу з конфліктними ситуаціями, взаємостосунки з однолітками та колективом, індивідуальної роботи з психологом та туристичних поїздок, в які було включено еко-тренінги, групові форми арт-терапії, майстер-класи результати фінального тестування змінилися в позитивну сторону: показник дезадаптивності – 21 %; показник емоційного дискомфорту – 18 %; показник підлеглості – 27 %; показник прагнення до домінування (лідерські якості) – 39 %; показник самосприйняття (самооцінка) – 59 %; показник прийняття інших – 87 %.

Рис. 2.2. Методика на визначення організаторських та комунікативних здібностей (за Б. О. Федоришиним)

Методика яскраво показує рівень загальних комунікативних здібностей, що впливає на взаємовідносини з колективом та друзями. До початку програми реабілітації ми мали такі показники: 24 % респондентів мають низький рівень прояву здібностей до комунікативної й організаторської діяльності, у 49 % респондентів розвиток комунікативних і організаторських здібностей перебуває на рівні, нижче від середнього, 21 % респондентів належать до групи середнього рівня прояву комунікативних і організаторських здібностей, 6 % опитаних належить до групи з високим рівнем прояву комунікативних і організаторських здібностей.

Як показало дослідження, більшість студентів з інвалідністю мають комунікативний рівень нижче середнього. З метою зменшення негативних проявів було організовано низку тренінгових занять, які було включено в програму інклюзивного туризму та проведено як на території Національного дендрологічного парку «Софіївка», так і під час поїздок в м. Черкаси та смт. Буки, уся тренінгова програма умовно була поділена на 3 блоки: корекція самооцінки, розвиток лідерських якостей та розвиток комунікативних навичок. У кінці програми ми отримали такі результати: 9 % респондентів мають низький рівень прояву здібностей до комунікативної й організаторської діяльності, у 32 % респондентів розвиток комунікативних і організаторських здібностей перебуває на рівні, нижче від середнього. Студенти цієї групи не

прагнуть до спілкування, відчують себе незручно в новому товаристві і тому переважно проводять час наодинці з собою, обмежуючи коло своїх знайомств. Також вони відчують труднощі у встановленні контактів із людьми й у виступах перед аудиторією. Погано орієнтуються в незнайомій ситуації, коли доводиться відстоювати свою думку. Важко переживають образи. Виявлення ініціативи в громадській діяльності вкрай низьке. У багатьох справах вони намагаються уникнути прийняття самостійних рішень.

48 % респондентів належать до групи середнього рівня прояву комунікативних і організаторських здібностей. Володіючи в цілому середніми показниками, студенти цієї групи прагнуть до контакту з людьми, не обмежують кола своїх знайомих, відстоюють свою думку, планують роботу. Водночас потенціал цих здібностей не відзначається високою самостійністю. Ця група осіб має потребу в формуванні й розвитку комунікативних і організаторських здібностей.

11 % опитаних належать до групи з високим рівнем прояву комунікативних і організаторських здібностей. Вони не розгублюються в нових умовах, швидко знаходять друзів, постійно намагаються розширити коло своїх знайомих, займаються громадською діяльністю, допомагають близьким, друзям, виявляють ініціативу в спілкуванні, із задоволенням беруть участь в організації громадських заходів, можуть самостійно прийняти рішення в складній ситуації. Усе це вони роблять згідно внутрішніх прагнень. Як видно з фінальних результатів тестування, тренінгові заняття в поєднанні з пізнавальними поїздками дають позитивний результат та навчає взаємодіяти в колективі та знаходити виходи з важких ситуацій.

Перед початком упровадження програми інклюзивного туризму було розроблено анкету (Додаток К) та усі респонденти пройшли анкетування.

Таблиця 2.1

Порівняльна таблиця кореляційного аналізу анкетування

№	Питання	Варіанти відповідей	До	Після
1	Як Ви ставитесь до інших членів суспільства?	А. Спілкуюся відкрито, на рівних	57 %	87 %
		Б. Насторожено	39 %	12 %
		С. Прагну уникати контактів	4 %	1 %
2	Чи відчуваєте Ви негативне	А. Так	7 %	3 %

	ставлення з боку суспільства?	В. Ні	93 %	97 %
3	Як Ви оцінюєте своє здоров'я?	А. Відмінне	3 %	8 %
		В. Добре	31 %	56 %
		С. Задовільне	54 %	32 %
		Д. Незадовільне	12 %	4 %
4	Як Ви оцінюєте свій психологічний життєвий настрій?	А. Оптимізм	21 %	46 %
		В. Песимізм	44 %	18 %
		С. По-різному	35 %	36 %
5	Чи задоволені ви своїм життям?	А. Так	32 %	54 %
		В. Ні	68 %	46 %
6	Чи відвідуєте Ви суспільні заходи, що проводяться у Вашому місті/селі? (свята, заходи і т.д.)	А. Завжди відвідую	21 %	43 %
		В. Відвідую час від часу	68 %	49 %
		С. Не відвідую ніколи	11 %	8 %
7	З ким Ви за звичай проводите свій вільний час?	А. Вдома з рідними	75 %	60 %
		В. З друзями	21 %	39 %
		С. Наодинці	4 %	1 %

Як видно з наведених вище даних, більшість студентів з інвалідністю готові до сприйняття засобів інклюзивного туризму, активних видів реабілітації, серед яких різні види туризму, що мають оздоровчо-соціально-реабілітаційний характер.

Отже, у контексті практичної реалізації заходів щодо забезпечення соціальної реабілітації студентської молоді з інвалідністю інноваційною технологією є інклюзивний туризм, який успішно реалізується в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

ВИСНОВКИ

У науковій роботі здійснено теоретичне узагальнення та практичне вирішення проблеми інклюзивного туризму як соціально-психологічної реабілітації студентів з інвалідністю.

1. У ході аналізу ступеня розробленості досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі та освітньо-виховній практиці схарактеризовано соціально-психологічну реабілітацію як наукову проблему. Встановлено, що дослідники заклали методологічне підґрунтя та розкрили загальні питання характеристики інклюзивного туризму, психологічної реабілітації, впливу інклюзивного туризму на адаптацію та соціалізацію студентів з інвалідністю, обґрунтували необхідність впровадження інклюзивного туризму як одного з інноваційних форм роботи зі студентами з інвалідністю.

Аналіз наявних наукових надбань засвідчує, що в дослідженнях в основному зосереджено увагу на теоретичних засадах упровадження інклюзивного туризму, але майже відсутній практичний аспект та методичні рекомендації щодо впровадження такого виду діяльності в закладах вищої освіти.

2. Розкрито сутність та зміст інклюзивного туризму як засобу соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідністю: спрямування на відновлення сил, активне пізнання явищ природи, традицій, встановлення нових соціальних контактів, дружніх і ділових зв'язків; забезпечення зміни середовища, звичного способу життя, активної форми відпочинку, що сприяє фізичному оздоровленню і психологічному розслабленню; позитивний вплив на розвиток особистості; забезпечення спеціальних потреб людей з інвалідністю; підтримання здоров'я і життєдіяльності в активній формі.

3. Упровадження програми інклюзивного туризму на базі факультету соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини передбачало: створення Центру соціально-освітньої інтеграції та інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму «Без бар'єрів»; заснування Асоціації «Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму»; започаткування

Міжнародного науково-практичного симпозіуму «Актуальні проблеми впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні»; проведення конкурсу наукових проектів «Подорожуємо без бар'єрів»; створення студентського Бюро інклюзивного туризму; організація екскурсійних маршрутів інклюзивного туризму до каньйону у смт. Буки, до музею трипільської культури с. Легедзино, а також до міста Черкаси на перегляд вистави у Черкаському академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка, для знайомства з Черкаським художнім музеєм та місцевими пам'ятками культури; проведення тренінгових занять, спрямовані на соціально-психологічні аспекти реабілітації, що передбачає вирішення таких питань, як відновлення особистих якостей і здібностей студента з інвалідністю для його взаємодії з соціальним оточенням, а також психокорекцію його установок до виконання обов'язків громадянина, члена суспільства, колективу, сім'ї.

Кількісні показники проведеного дослідження засвідчили, що інклюзивний туризм є унікальним засобом для соціально-психологічної реабілітації студентів з інвалідністю, включає як пізнавальний процес, так і можливість для успішного проходження соціалізації в умовах освітнього середовища університету. При проведенні експериментального дослідження було виявлено, що інклюзивний туризм в поєднанні з тренінговою програмою позитивно впливають на такі показники, як дезадаптивність, емоційний дискомфорт та загальна комунікація з одногрупниками.

Поряд із перспективністю постають питання, які потребують подальшої розробки: удосконалення архітектурної доступності туристичних об'єктів, включення заходів інклюзивного туризму до регіональних та державних програм з питань соціальної молодіжної політики; наукові дослідження оцінки впливу ландшафту на різні нозології; подальше науково-теоретичне обґрунтування фізіологопсихоемоційного впливу інклюзивного туризму на людей з інвалідністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола [та ін.] ; за заг. ред. А. Й. Капської. – К. : Наук. світ, 2002. – 164 с.
2. Басова В. М. Соціальна робота : навч. посіб. / В. М. Басова, Н. Ф. Басов, С. В. Бойцова. – М. : Дашков і К°, 2008. – 364 с.
3. Все про соціальну роботу : [навч. енциклопедичний словник-довідник] / за наук. ред. д.с.н., проф. В. М. Пічі. – 2-ге вид., виправ., перероб. і допов. – Львів : Новий Світ – 2000, 2013. – 616 с.
4. Герасимова Е. М. Соціальна робота зі спеціальними групами клієнтів : навч. посіб. / Е. М. Герасимова, Н. Є. Доній, О. В. Тополь. – Чернігів : ЧНТУ, 2015. – 153 с.
5. Гусак Н. Є. Розвиток законодавства України про соціальну реабілітацію / Н. Є. Гусак // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2014. – № 1–2. – С. 30–43.
6. Давиденко Г. В. Включення людей з інвалідністю в суспільне життя та освітній процес: шляхи оптимізації / Г. В. Давиденко // Наукові записки : зб. наук. пр. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – Вип. 135. – С. 93–96. – (Серія: Педагогічні науки).
7. Давиденко Г. В. Умови впровадження інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах Європейського Союзу (психолого-ментальний, організаційний та соціальний аспекти) : навч. посіб. / Г. В. Давиденко. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 102 с.
8. Декларація ООН про права інвалідів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_117
9. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – 2-ге вид. – Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. – 522 с.
10. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. пос. для студ. вищ. пед. навч. закл. / І. В. Зайченко. – 2-ге вид. – К. : Освіта України, 2008. – 528 с.
11. Зміст і методика психосоціальної діяльності в системі соціальної роботи : лекція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bibliofond.ru/view.aspx?id=9577>

12. Інклюзивний туризм як вид реабілітації: сучасні потреби інвалідів / Л. Ю. Науменко, В. В. Лепський, С. В. Макаренко та ін. // Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». – 2017. – № 1. – С. 134–138.
13. Інклюзивний туризм як вид реабілітації: сучасні потреби інвалідів / Л. Ю. Науменко, В. В. Лепський, С. В. Макаренко та ін. // Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». – 2015. – № 2. – С. 23–26.
14. Інклюзивний туризм як вид реабілітації: наукове обґрунтування та перші кроки втілення у життя / В. Лепський, Л. Науменко, І. Борисова та ін. // Український вісник медико-соціальної експертизи. – 2016. – № 4. – С. 47–52.
15. Конвенція Міжнародної організації праці № 81 1947 року про інспекцію праці у промисловості й торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_036
16. Кравченко А. І. Соціальна робота : підручник для ВНЗ / А. І. Кравченко. – М. : Проспект; Велбі, 2008. – 416 с.
17. Кравченко О. О. Соціальна реабілітація осіб з інвалідністю: погляд у минуле та перспективи сьогодення / О. О. Кравченко // European humanities studies: State and Society. – 2017. – № 2. – S. 130–142.
18. Кравченко О. О. Соціальна реабілітація студентів з інвалідністю як ключове завдання для ВНЗ / О. О. Кравченко // Inovache vyskum v oblasti sociologie, psychologie a politologie : Medzinarodna vedecko-prakticka konferencia (Sladkovico, Slovenska republika, 2017). – Sladkovico, 2017. – С. 31–34.
19. Крисюк Г. Я. Психологічні особливості соціалізації студентської молоді / Г. Я. Крисюк // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ. – К., 2009. – Т. XI. – Ч. 1. – 620 с.
20. Макаренко С. В. Інклюзивний реабілітаційно-соціальний туризм – новий вид реабілітації інвалідів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://udpu.org.ua/files/news/2016/11/03/file/6-7-8-9.pdf>

21. Менеджмент соціальної роботи: теорія і практика : навч. посібник / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. – К. : Каравела, 2007. – 296 с.
22. Миськів Л. І. Правові проблеми інклюзивної освіти України : монографія / Л. І. Миськів. – Харків : Ніка Нова, 2014. – 454 с.
23. Национальный доклад о принятых мерах, направленных на осуществление Украиной обязательств в рамках Конвенции о правах инвалидов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vsgo.org.ua/ua/node/142>
24. Основи медико-соціальної експертизи і реабілітації хворих та інвалідів : у 2-х ч. / Л. Ю. Науменко, В. В. Чемирисов [та ін.]. – Дніпропетровськ, 2013. – Ч. II. – 318 с.
25. Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями : Указ Президента України № 900/2005 від 01.06.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/900/2005>
26. Про реабілітацію інвалідів в Україні : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>
27. Про соціальні послуги : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15>
28. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
29. Реабілітація та зайнятість інвалідів : аналітичні матеріали. – К. : Мінсоц. політики України, 2011. – 86 с.
30. Система служб соціальної роботи : метод. рекомендац. до самост. роботи для студ. напряму підгот. 6.130102 «Соціальна робота» / Нац. авіац. ун-т ; [уклад. В. М. Санжаровець]. – Київ : НАУ, 2016. – 54 с.
31. Соціальна робота з людьми з особливими потребами : метод. рекомендац. для тренера / авт.-упоряд. О. В. Безпалько [та ін.] ; ред. І. Д. Зверева. – К. : Науковий світ, 2002. – 55 с.
32. Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівців : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – 247 с.

33. Таланчук П. М. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому просторі : навч.-метод. посіб. / М. П. Таланчук, К. О. Кольченко, Г. Ф. Нікуліна. – К. : Соцінформ, 2004. – 128 с.
34. Теплова Н. А. Політика впровадження інклюзивної освіти як засіб соціалізації людей з особливими потребами / Н. А. Теплова // Простір і час сучасної науки : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (22–24 жовтня 2009 р.). – К. : ТОВ «ТК Мегатом», 2009. – Ч. 3. – С. 1–2.
35. Фудорова О. М. Вища освіта осіб з обмеженими можливостями в сучасній Україні: освітня інклюзія чи міф? (соціологічний вимір) : монографія / О. М. Фудорова ; Херсон. держ. ун-т. – Херсон : Херсонська міська друкарня, 2012. – 229 с.
36. Чернецька А. А. Технології соціальної роботи : підручник для ВНЗ / А. А. Чернецька. – М. : Фенікс, 2006. – 346 с.
37. Шевцов А. Г. Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей з вадами здоров'я : монографія / А. Г. Шевцов. – К. : Соцінформ, 2004. – 200 с.
38. Шемет І. С. Інтегративні психотехнології в соціальній роботі : наукове видання / І. С. Шемет. – Кострома : КДУ, 2004. – 226 с.
39. Accessible Tourism: understanding an evolving aspect of Australian tourism [Electronic resource]. – URL : <https://www.slideshare.net/srains/accessible-tourism-understanding-an-evolving-aspect-of-australian-tourism>
40. Creating an Inclusive Society: Practical Strategies to Promote Social Integration (2009) [Electronic resource]. – URL : <http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2009/Ghana/inclusive-society.pdf>
41. Darcy S. A Whole-of-Life Approach to Tourism: The Case for [Electronic resource] – URL : https://www.academia.edu/281643/A_Whole-of-Life_Approach_to_Tourism_The_Case_for_Accessible_Tourism_Experiences
42. Inclusive Tourism Marketing Toolkit. Workbook for collecting key information on Accommodation and Resorts [Electronic resource]. – URL : http://www.keroul.qc.ca/DATA/PRATIQUEDOCUMENT/166_fr.pdf

І Міжнародний науково-практичний симпозіум «Актуальні проблеми впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні»

І МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СИМПОЗІУМ

27-29 жовтня 2016 року відбувся

І Міжнародний науково-практичний симпозіум

на тему :

«Актуальні проблеми впровадження Інклюзивного Реабілітаційно-Соціального Туризму в Україні», який був проведений в місті Умані на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

ПРОГРАМА
І МІЖНАРОДНОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
СИМПОЗІУМУ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ВПРОВАДЖЕННЯ
ІНКЛЮЗИВНОГО
РЕАБІЛІТАЦІЙНО-
СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В
УКРАЇНІ
27-29 жовтня 2016 р.
Черкаська область м. Умань

Світлана МАКАРЕНКО,
заступник головного лікаря
КЗ «Черкаський
обласний центр
медико-соціальної
експертизи
Черкаської обласної ради»
(автор статті)

«Держави-учасниці вживають належних заходів для того, щоб надати людям з інвалідністю можливість розвивати й використовувати свій творчий, художній та інтелектуальний потенціал – не тільки для власного блага, а й для збагачення всього суспільства»

Конвенція ООН про права інвалідів

У ПЛЕНАРНИХ ВИСТУПАХ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ ФАХІВЦІ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ:

Василь ПОЛТАВЕЦЬ, генеральний директор Національного історико-культурного заповідника «Чигирин», заслужений працівник культури України. Тема виступу — «Впровадження інклюзивного туризму в умовах Національного історико-культурного заповідника «Чигирин»»;

Ірина КОСЕНКО, директор Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАНУ, член-кореспондент НАН України, професор, доктор біології. Тема — «Впровадження інклюзивного туризму в умовах дендрологічного парку «Софіївка»»;

Максим ЛЯХ, магістр біології, методист науково-методичного відділу УДЦ «Молода гвардія». Тема — «Досвід УДЦ «Молода гвардія» в організації програм туристичного спрямування»;

Валентин ЧАБАНЮК, директор державного історико-культурного заповідника «Трипільська культура». Тема — «Роль інклюзивного туризму в відновленні історико-культурної спадщини».

ВИСТУПИ ФАХІВЦІВ З МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ:

Ірина БОРИСОВА, кандидат медичних наук, доцент кафедри медико-соціальної експертизи та реабілітації ФПО Державного закладу «Дніпропетровська медична академія МОЗ України». Тема — «Інклюзивний туризм, як вид реабілітації: сучасні потреби людей з інвалідністю»;

Світлана МАКАРЕНКО, заступник головного лікаря КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи Черкаської обласної ради», головний позаплатний спеціаліст з реабілітації Управління охорони здоров'я Черкаської ОДА. Тема — «Інклюзивний реабілітаційно-соціальний туризм — новий вид реабілітації інвалідів в Україні».

ВИСТУПИ ФАХІВЦІВ З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ:

Галина КУЧЕР, начальник Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради, заслужений працівник соціальної сфери України. Доповідь — «Оптимізація організації надання соціально-реабілітаційних послуг в Уманській громаді»;

Лариса КАЧАНОВА, тимчасово виконуюча обов'язки начальника управління Держпродспожив служби. Тема — «Роль Держпродспожив служби у розвитку інклюзивного туризму»;

Любов КОВАЛЬ, завідувач лабораторії інклюзивної освіти Інституту спеціальної педагогіки НАПН України. Тема — «Інклюзія у суспільстві: створення умов успішної взаємодії з особами з інвалідністю»;

Ольга РАССКАЗОВА, доктор педагогічних наук, професор, зав.каф. соціальної роботи та соціальної педагогіки Харківської гуманітарно-педагогічної академії. Тема — «Розбудова інклюзивного суспільства в Україні, як результат розвитку ідеї соціального виховання дітей з інвалідністю»;

Оксана КРАВЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету соціальної та педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тема — «Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери та до реалізації Конвенції ООН про права інвалідів (досвід УДПУ імені Павла Тичини)»;

Майя ПЕРФІЛЬЄВА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тема — «Інклюзивний туризм, як напрямок діяльності Центру соціальної та освітньої інтеграції «Без бар'єрів» УДПУ імені Павла Тичини»;

Юлія РЕСЕНЧУК, президент Благодійного фонду розвитку комп'ютерних та інформаційних технологій для людей з інвалідністю «АІК». Тема — «Інклюзивне суспільство — запорука незалежного життя для людей з інвалідністю»;

Майна КУЛИК, голова і засновник Міжнародного благодійного фонду «Небайдужі», експерт з гендерного бюджетування і аналізу, член робочої групи Громадської ради з гендерних питань при Верховній Раді України. Тема — «Налагодження взаємодії між владою, громадою та бізнесом задля формування інклюзивного суспільства: досвід Умані».

З привітальним словом виступив ректор УДПУ імені Павла Тичини Олександр БЕЗЛЮДНИЙ.

Цій події передувало створення Асоціації «Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму», де ініціатором та головним організатором виступив Комунальний заклад «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи Черкаської обласної ради», а співзасновниками стали: Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», Шевченківський Національний заповідник м. Канів, Національний дендрологічний парк «Софіївка», Громадська спілка «Всеукраїнське науково-практичне об'єднання Інклюзивного туризму інвалідів і чорнобильців України», Благодійний фонд «Підтримки програм соціального захисту осіб, постраждалих від аварії на ЧАЕС та інвалідів» та Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (факультет соціальної та психологічної освіти).

Місто Умань — освітній центр Черкащини, близько 22 тисяч студентів денної та заочної форми навчання — солідний науковий потенціал. Сьогодні університет по праву вважається одним з найкращих на ниві підготовки майбутніх вчителів, одним із завдань якої є формування у дітей таких понять, як доброта, милосердя, любов до Батьківщини, ближнього, співчуття. Цей навчальний заклад став учасником новаторського руху в інклюзивних освіті та туризму, продовжуючи славні традиції з 1930 року, коли університет був Інститутом соціального виховання. Умань — місто, яке нещодавно відзначило 400-річчя з дня першої писемної згадки про нього, являється туристичною перлиною України, в першу чергу завдяки Національному дендрологічному парку Софіївка НАНУ, без перебільшення одного з найкращих місць, створеного людськими руками. Тому, очікуваним стало проведення симпозіуму з питань Інклюзивного туризму — туризму доступного для всіх, в історичному місці південно-західного краю нашої держави.

Учасники симпозіуму — представники медичної, педагогічної, соціальної, туристичної сфери та громадськості в процесі обговорення актуальності впровадження Інклюзивного туризму в Україні, звернули увагу, що в світі близько 15% осіб з обмеженими можливостями, а в країнах Європи інваліди становлять від 22 до 31% населення. В США — 54 млн. осіб з інвалідністю, що становить 17% населення держави. Найбільш активно подорожують інваліди Великобританії — 37%, Німеччини — 53%. Близько 30% людей з обмеженими можливостями займаються бізнесом, беруть участь у політиці. Це близько 30% — це люди, які відносяться до категорії середнього класу і вони могли б подорожувати, якщо б їм створили відповідні умови.

В Україні за статистичними даними на початок 2016 року налічується 2,74 млн. інвалідів, це кожний 18-й громадянин нашої держави. Близько половини інвалідів з обмеженими можливостями пересування («візочники») — молоді люди віком до 40 років. Вони займають активну життєву позицію, оволодівають новими професіями. Експерти припускають, що попит на ринку туризму, доступного для всіх, в Україні буде рости вже найближчими роками. Навіть створення концепція «інклюзивного туризму» — подорож по всьому світу, основою якого є універсальний дизайн, 7 принципів якого були сформульовані і реалізовані більше 30 років тому під керівництвом архітектора-візочника Рона Мейса з колегами в Державному університеті Північної Кароліни.

Останні 10 років експерти відзначають динамічне зростання в цьому сегменті туристичного ринку, хоча навіть за кордоном ще важко назвати його масовим. Туризм стає стилем життя сучасної людини, в тому числі і для людей з обмеженими можливостями, а зацікавленість щодо доступного туризму зростає і в нашій країні.

Важливо, щоб і «інклюзивний туризм», як вид реабілітації, був віднесений у нашій державі до «соціального або медичного туризму» та кваліфікувався як подорожі, що субсидовані державою з коштів, які виділяються на соціальні потреби. Першим кроком до цього стало рішення Черкаської обласної ради від 26.06.2012 № 16-4/VI «Програма розвитку туризму в Черкаській області на 2012–2020 роки»,

враховані пропозиції громадських організацій і чорнобильців області про необхідність створення «Всеукраїнського Центру реабілітації інвалідів, чорнобильців та ветеранів», який буде надавати як різні види реабілітації: соціальні, фізичні, фізкультурно-спортивні, психолого-педагогічні, психосоціальні, так і особливі — інклюзивний туризм та його складники.

Реабілітаційний потенціал кожного інваліда індивідуальний і залежить від психосоціальних налаштувань та фізичного ресурсу людини. Тому і вид туризму повинен змінюватися в залежності від порушених функцій людини, персональної зацікавленості та місця проживання особи з інвалідністю.

Зважаючи, що інклюзивний туризм має декілька різновидів, він створює широку різноманітність реабілітаційних послуг та посилює розвиток людини. Інклюзивний туризм сприймається інвалідами як сучасний та перспективний вид реабілітації, який може містити в собі медичну, психолого-педагогічну, фізкультурно-спортивну частину реабілітаційних заходів. Туризм без бар'єрів створює умови до інтеграції культури суспільства, його правил і звичаїв, умови для прийняття всіх сторін життя та особистих відмінностей та потреб осіб з інвалідністю. Це розвинення тісних, плідних відносин між здоровими особами та інвалідами в сучасному світі.

За умов проведення Всеукраїнського Симпозіуму з міжнародною участю «Науково-практичне впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні в рамках виконання Національного плану дій з реалізації Конвенції ООН про права людей з інвалідністю» стала резолюція, в якій основні завдання відповідного проекту, а саме: підтримати проект Закону про впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні, затвердити Концепцію розвитку інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму, прийняти Програму розвитку інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму, підписати Угоди про співпрацю на принципах соціального партнерства з громадськими заповідниками та музеями, які запрошують на даний Симпозіум, розробити спільний план розвитку інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму з Всеукраїнським Центром краєзнавства та учнівського туризму, подати проект до Президента про розвиток інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні, створити Національний надання Реабілітаційно-Соціальних Послуг особам інклюзивного соціально-реабілітаційно-соціального туризму, створити Науково-дослідний інститут інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму», надати до Народних Депутатів ініціювати розробку законопроекту щодо санітарно-охоронної зони громадських заповідників Черкаської області, рекомендаційним навчальним закладам посилити підготовку фахівців соціальної сфери до роботи з особами з інвалідністю, розбудови системи інклюзивного туризму в Україні шляхом впровадження довірливих частин національного плану дій «Інклюзивний туризм» в місцевих відповідного виду практики, розробити державний стандарт соціальної послуги інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму та проведення його апробації в Черкаській області та інших регіонах України.

ФРАГМЕНТИ ВИСТУПІВ УЧАСНИКІВ СИМПОЗІУМУ

Владлен ЛЕПСЬКИЙ,
професор, кандидат медичних наук,
заслужений лікар України,
головний лікар КЗ «Черкаський обласний
центр медико-соціальної експертизи
Черкаської обласної ради».

Шановні учасники Симпозіуму!

Сьогодні в Україні триває процес переходу від медичної до соціальної моделі інвалідності, коли вислів «всі різні, але всі рівні», означає, що в державі змінилось відношення до людей з обмеженими можливостями, які прагнуть інтегруватися в наше суспільство.

Також продовжуються зміни, як в самій системі охорони здоров'я, так і в структурі надання медичних послуг з метою ефективного використання бюджетних коштів. На етапі реформування галузі охорони здоров'я України, розвиток та становлення реабілітаційної допомоги набуває особливої актуальності.

Чисельність учасників та постраждалих внаслідок АТО — звичайні люди молодого, працездатного віку, на жаль, збільшується. І після всього пережитого, коли вони втрачають смак до життя, як ніхто інший потребують надання кваліфікованої та дівово психологічної реабілітації, яка в нашій державі немає чіткої структури і знаходиться на етапі формування.

І саме тому розробка та впровадження нових видів реабілітації, які відповідають сучасним тенденціям розвитку суспільства, дасть змогу створити та забезпечити розвиток єдиної державної системи соціального захисту, в тому числі психологічної реабілітації та збереження фізичного і психологічного здоров'я населення України.

Бажаю плідної роботи симпозіуму!

Інна БОРИСОВА,
кандидат медичних наук, доцент кафедри медико-соціальної експертизи та реабілітації ФПО Державного закладу «Дніпропетровська медична академія МОЗ України».

«Інклюзивний туризм, як вид реабілітації: сучасні потреби людей з інвалідністю».

Інна Станіславівна у своїй доповіді зазначила, що доступний туризм (accessible Tourism) або, як його часто називають — туризм для всіх (tourism for all), — один з найбільших сегментів, що динамічно розвивається. В Україні, приблизно, половина інвалідів з обмеженими можливостями пересування (на візках) — це молоді люди у віці до 40 років. Вони займають активну жит-

тєву позицію, освоюють нові професії. Тому попит на ринку інклюзивного туризму буде лише зростати. На думку Інни Борисової, і предмет розмови, і перспективу розвитку інклюзивного туризму в Україні, доступного для всіх, відображає наступне визначення: Інклюзивний туризм (фр. Inclusive-який включає в себе, лат. Include-роблю висновок, включаю) — процес розвитку туризму, який має на увазі доступність туризму для всіх, в плані пристосування інфраструктури туристичних центрів і об'єктів туристського показу до різних потреб усіх людей, в тому числі, інвалідів, людей похилого віку, їх членів сімей, людей з тимчасовими обмеженими можливостями, сімей з маленькими дітьми.

За даними ООН в світі близько 1 млрд. інвалідів (приблизно 15%), в країнах Європи кількість людей з інвалідністю становить від 22% до 37% (Eurostat, 2007). Інваліди подорожують менш активно, ніж інші громадяни Євросоюзу: від 37% — у Великобританії, до 53% — в Німеччині. Тим часом 11% всіх туристичних поїздок в Європі і 7% — у всьому світі роблять мандрівники з особливими потребами, найчастіше у супроводі членів сім'ї або друзів.

У 1991 році Генеральна асамблея ЮНВТО прийняла резолюцію під назвою «Створення можливостей для туризму людям з обмеженими можливостями в дев'яності роки» (Creating Tourism Opportunities for Handicapped People in the Nineties), текст якої був подальшому оновлений в 2005 році в Дакарі (Сенегал) і був названий «Туризм, доступний для всіх». За кордоном використовують терміни — «туризм для всіх», «доступний туризм», «інклюзивний туризм».

«безбар'єрний туризм». Важко сказати, який термін набуває в нас, на Україні. Доступним туризмом називають малобюджетні тури, а інклюзивний — турпродукт, в якому транспортне обслуговування оплачується одночасно з харчуванням, розвагами і іншими туристичними послугами — «all-inclusive». Потенційними споживачами цього сегмента ринку є не тільки інваліди та літні люди, а й члени їх сімей, сім'ї з маленькими дітьми.

Концепція інклюзивного туризму — подорож по всьому світу для людей з інвалідністю. Довгостроковою метою розвитку такого виду туризму є створення туристичного середовища, у якому можуть взяти активну участь всі туристи, незалежно від їх індивідуальних потреб, віку, обмеження фізичних можливостей.

Для розвитку «інклюзивний туризм» повинен бути доступним весь ланцюжок послуг: доступність засобів транспорту (безбар'єрне середовище), доступність засобів розміщення та інших підприємств, доступність інформації. Сайти туристичних компаній, засобів розміщення та інших підприємств, в тому числі транспортного сектора повинні бути доступні також для сліпих і слабозорих користувачів. Для мандрівників з особливими потребами повинні бути доступні громадські установи, об'єкти культури, архітектурні та історичні пам'ятники, музеї, парки. У Декларації щодо спрощення туристичних процедур, прийнятої на 18 сесії Генеральної Асамблеї в Астані, ЮНВТО закликає держави-члени зробити свої туристські об'єкти та установи доступними для людей з обмеженими фізичними можливостями та надавати чітку і детальну інформацію про існуючі бар'єри для людей з обмеженими фізичними можливостями і про проблеми, з якими вони можуть зіткнутися в ході своєї подорожі.

Попри це на Україні ґрунтовних досліджень з питань інклюзивного реабілітаційно — соціального туризму немає, але ця тема на сьогоднішній день дуже ак-

Оксана КРАВЧЕНКО,

декан факультету, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Для нашого університету є надзвичайно почесним і не випадковим, що I Міжнародний науково-практичний симпозіум «Актуальні проблеми впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні» проходить саме в стінах Університету, адже саме наш заклад є флагманом в Україні щодо впровадження інклюзивної освіти.

В цілому проведення такого симпозіуму є інклюзивним і не лише в Україні, але й за її межами, адже порушується питання інклюзивного туризму як нового виду соціальної реабілітації в Україні.

Унікальність проведення цього заходу є в тому, що в ньому беруть представники влади, заклади соціальної сфери, туристичної галузі, освіти, а також представники громадських організацій.

Користуючись нагодою, хочу висловити слова вдячності головному ініціатору та організатору Владлену Володимировичу Лепському, головному лікарю КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи ЧОР», перш за все за інноваційну ідею, яка неодмінно реалізується і працюватиме як на користь місцевої громади, області, та України в цілому.

Юлія РЕСЕНЧУК,

Президент Благодійного фонду розвитку ІТ для людей з інвалідністю «АІК».

Хочу вірити, що цей захід сприятиме створенню інклюзивного суспільства. У наш час важливо, щоб ми будували правильні відносини між людьми. Як людина, що займається питаннями інвалідності, вважаю, що інклюзивне суспільство важливе тим, що воно дає можливість людям з обмеженими можливостями — рівних умов.

Статут Асоціації «Інклюзивного Реабілітаційно-Соціального Туризму»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Установчими зборами членів Асоціації

Протокол № 1

від 27 березня 2016 року

Голова Установчих зборів

С.М. Каштан

«27» 03 2016р.

СТАТУТ
Асоціації

«Інклюзивного Реабілітаційно-Соціального Туризму»

Черкаси 2016 р.

1. НАЙМЕНУВАННЯ, МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ І СТРОК ДІЯЛЬНОСТІ АСОЦІАЦІЇ

- 1.1. Некомерційна безприбуткова організація – **Асоціація “Інклюзивного Реабілітаціоно-Соціального Туризму”**, в подальшому «Асоціація», заснована на добровільному членстві виробничих, комерційних, громадських, благодійних та наукових підприємств і організацій.

Асоціація створена на основі спільності їх інтересів, з метою підвищення ефективності функціонування Членів Асоціації, представлення і захисту їх спільних інтересів в галузі розвитку **Інклюзивно Реабілітаціоно-Соціального Туризму**.

Асоціація утворюється як договірна особа, яка не є господарським товариством чи підприємством, не здійснює підприємницької діяльності, засновники та учасники Асоціації не отримують прямих прибутків (дивідендів) від її діяльності.

Асоціація діє без права втручатися у наукову, громадську, виробничу і комерційну діяльність будь-кого з її учасників на підставі цього Статуту, Установчого договору, інших угод між Членами Асоціації та діючого законодавства України.

У випадку невідповідності положень Установчого договору і положень Статуту Асоціації переважну силу для третіх осіб і Членів Асоціації мають положення Статуту.

- 1.2. Найменування:

- 1.2.1. Державною мовою:

повне найменування – Асоціації «Інклюзивного Реабілітаціоно-Соціального Туризму»

скорочене найменування – Асоціація ІРСТ

- 1.2.2. Англійською мовою:

повне найменування – Association “Inclusive Rehabilitation and Social Tourism”

скорочене найменування – A“IRST”

- 1.3. Місце знаходження Асоціації: Україна, 18005 м. Черкаси вул. Волкова 22

- 1.4. Асоціація створюється на невизначений строк.

2. ЗАСНОВНИКИ (ЧЛЕНИ) АСОЦІАЦІЇ. МЕТА І ПРЕДМЕТ ДІЯЛЬНОСТІ АСОЦІАЦІЇ

- 2.1. Засновниками Асоціації є юридичні особи:

1. Комунальний заклад «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи Черкаської обласної ради»;
2. Національний історико-культурний заповідник «Чигирин»;
3. Шевченківський національний заповідник м. Канів
4. Національний дендрологічний Парк "Софіївка"
5. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
6. Громадська спілка «Всеукраїнське науково-практичне об'єднання Інклюзивного туризму інвалідів і чорнобильців України» ;
7. Благодійний фонд «Підтримки програм соціального захисту осіб постраждалих від аварії на ЧАЕС та інвалідів»;

Постійними Членами Асоціації є :

- Національний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка» у Звенигородському районі Черкаської області ;
- Черкаський медичний коледж м. Черкаси ;

2.2. Головною метою Асоціації є вироблення загальних позицій та захист інтересів членів Асоціації у всіх сферах економіки, без права втручання в їх наукову, виробничу і комерційну діяльність - для розвитку **Інклюзивно Реабілітаційно-Соціального Туризму в Україні і підтримка інших організацій, що працюють на ринку надання туристичних та реабілітаційних послуг для осіб з обмеженими можливостями та інших які їх потребують незалежно від їхнього соціального стану та національної приналежності для участі у всіх сферах суспільного життя.**

2.3. Основними напрямками діяльності Асоціації є:

- розроблення нових напрямків у реабілітаційних, соціальних та туристичних галузях науки;
- розроблення концепцій та проектів законів, інших нормативно-правових актів у реабілітаційних, соціальних та туристичних сферах з урахуванням інклюзії;
- розробка і реалізація комплексної державної програми розвитку в сфері надання реабілітаційних та соціально-психологічних послуг.;
- комплексний розвиток, координація в організації проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі надання реабілітаційних та соціальних послуг видами Інклюзивного Реабілітаційно-Соціального Туризму;
- співпраця з громадськими організаціями інвалідів, учасників бойових дій, АТО, чорнобильців, ветеранів та іншими, які займаються наданням реабілітаційних та соціальних послуг особам які їх потребують ;
- відпрацювання загальних напрямків науково-технічної політики, формування та ідентифікація загально галузевих проблем і підготовка рекомендацій щодо удосконалення законодавчої бази та форм статистичної звітності;
- збір, аналіз і статистичне, інформаційне та нормативно-методичне забезпечення членів Асоціації;
- організація фінансування науково-дослідних робіт, що мають загально галузевий інтерес, робіт з підтримки та удосконалення нормативної бази в сфері надання реабілітаційних та соціально-психологічних послуг;
- робота з природними монополіями з питань, що захищають інтереси членів Асоціації;
- здійснення постійного зв'язку з громадськістю та засобами масової інформації;
- встановлення та розвиток контактів з державними і громадськими організаціями, представниками промислових та ділових кіл в Україні і поза її межами;

1.3.1. Науково-практичні напрямками діяльності Асоціації є:

- **консолідація інтелектуального потенціалу наукових працівників науково-дослідних установ та професорсько-викладацького складу навчальних закладів соціального, реабілітаційного та туристичного профілю;**
- **сприяння інтеграції академічної і вузівської науки з питань реабілітації соціальних та туристичних послуг і туризму;**
- **наукове-практичне забезпечення реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг з урахуванням творчої діяльності органами державної влади та місцевого самоврядування**

- вивчення та узагальнення механізмів реалізації актів законодавства в соціальній, реабілітаційній і туристичній сфері для осіб з обмеженими можливостями;
- визначення пріоритетних напрямків розвитку в соціальній, реабілітаційній і туристичній сфері для осіб з обмеженими можливостями на державному та місцевому рівні ;
- наукове забезпечення проведення реформи в соціальній, реабілітаційній і туристичній сфері для осіб з обмеженими можливостями;
- підготовка практичних рекомендацій щодо вдосконалення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в соціальній, реабілітаційній і туристичній сфері для осіб з обмеженими можливостями;
- сприяння розвитку освіти в реабілітаційних, соціальних та туристичних галузях ;
- координація наукових робіт з найважливіших проблем науки з надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг ;
- проведення досліджень з правового забезпечення діяльності Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та органів соціального захисту населення у галузі надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг;
- розробка наукових концепцій розвитку законодавства, підготовка та наукове обґрунтування законопроектів, які вносяться у порядку законодавчої ініціативи Президентом України, Кабінетом Міністрів України та іншими суб'єктами правової ініціативи в галузі надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг ;
- узагальнення світового досвіду правового регулювання суспільних відносин у галузі надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг;
- пропаганда досягнень науки з питань реабілітаційних та соціальних та туристичних послуг видами Інклюзивного Реабілітаційно-Соціального Туризму і сприяння поширенню наукових знань у соціальній, реабілітаційній і туристичній галузі для осіб з обмеженими можливостями;
- сприяння членам Асоціації в захисті та відстоюванні їх інтересів в державних установах, судах, міжнародних організаціях, оформленні та отриманні ліцензій;
- сприяння в підвищенні ділової кваліфікації керівництва, спеціалістів, здійсненні стажування кадрів, направленні спеціалістів для роботи в закордонних фірмах;

2.3.2. Умови для впровадження та виконання Основних та Науково-практичних напрямків діяльності Асоціації є:

- забезпечення участі членів Асоціації в промислових виставках, ярмарках, семінарах, симпозиумах та інших заходах з обміну досвідом;
- сприяння у видавництві науково-методичної літератури з питань, що стосуються діяльності членів Асоціації та випуску інших видань інформаційного та комерційного характеру;

- здійснення співробітництва з вітчизняними і закордонними організаціями, підприємствами, союзами та об'єднаннями;
- надання сприяння в залученні іноземних інвесторів з метою реалізації інвестиційних проектів в Україні;
- здійснення в Україні і за її межами представництва інтересів членів Асоціації в національних і міжнародних державних, урядових і неурядових організаціях;
- сприяння розвитку і укріпленню міжнародних професійних зв'язків і співробітництва членів Асоціації з закордонними організаціями і компаніями в економічній, соціальній і культурній областях;
- організація та проведення науково-практичних і науково-теоретичних симпозіумів, конференцій, семінарів, консультативних зустрічей та інших заходів (також міжнародних) за проблемами, що визначають предмет статутної діяльності Асоціації;
- інша діяльність, не заборонена діючим законодавством України і спрямована на виконання статутних цілей Асоціації.

2.3.3. Для досягнення вказаних цілей і завдань Асоціація:

- виробляє єдину політику в галузі надання реабілітаційних та соціальних послуг видами Інклюзивного Реабілітаційно-Соціального Туризму і пропагує її в засобах масової інформації;
- здійснює обмін інформацією для виявлення і підтримки важливих урядових ініціатив, корисних для розвитку реабілітаційних та соціальних послуг видами Інклюзивного Реабілітаційно-Соціального Туризму ;
- представляє, захищає права і законні інтереси своїх Членів у всіх органах і організаціях на території України і за кордоном, забезпечує сприяння організаціям -Членам Асоціації;
- сприяє здійсненню законодавчої, наукової та технічної політики на підприємствах та в організаціях, що входять до Асоціації;
- налагоджує та здійснює взаємодію з зарубіжними Асоціаціями та іншими міжнародними організаціями і структурами;
- організовує рекламні заходи, наукові та науково-технічні конференції, семінари, комплексні спеціалізовані виставки, інші заходи;
- організовує стажування, в т.ч. за кордоном, професійне навчання Членів Асоціації, проводить наради, конференції, «круглі столи» в рамках реалізації цілей і завдань Асоціації;
- вирішує, у випадку необхідності, питання безпеки Членів Асоціації та її керівництва.

2.4. Основними принципами діяльності Асоціації є :

- добровільна участь в Асоціації ;
- розвиток довіри та взаємодопомоги між членами Асоціації ;
- компромісне вирішення питань з урахуванням інтересів усіх членів Асоціації ;
- дотримання членами Асоціації рішень, прийнятих Асоціацією.

2.5. Координує наукову та прикладну діяльність між членами Асоціації, а саме:

- фундаментальні та прикладні дослідження розвитку законодавства в галузі надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг;
- бере участь у підготовці загальнодержавних та регіональних програм надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг, проектів законодавчих актів;
- проводить правову експертизу проектів законів, змін та доповнень до законів України, що діють, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших центральних міністерств, відомств та органів місцевої влади в галузі надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг ;
- складає аналітичні інформаційні огляди стану та тенденцій розвитку законодавства в галузі надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг, аналізує практику застосування цього законодавства і на цій підставі розробляє методики надання реабілітаційних, соціальних, туристичних послуг, інших послуг для осіб з обмеженими можливостями, інвалідам, учасникам бойових дій, АТО і Чорнобильцям;
- проводить соціальні дослідження і на основі їх результатів розробляє пропозиції щодо удосконалення заходів надання реабілітаційних, соціальних, туристичних та інших послуг для осіб з обмеженими можливостями, інвалідам, учасникам бойових дій, АТО, Чорнобильцям;
- вивчає практику діяльності Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти та науки України та інших міністерств і державних служб з питань надання реабілітаційних, соціальних, туристичних та інших послуг для осіб з обмеженими можливостями, інвалідам, учасникам бойових дій, АТО, Чорнобильцям, формулює пропозиції щодо удосконалення надання таких послуг.

3. ПРАВОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АСОЦІАЦІЇ

3.1. Асоціація набуває права юридичної особи від дня її державної реєстрації.

- **Правове положення Асоціації** визначається «Конвенцією про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів» та Законами України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про громадські об'єднання», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про соціальні послуги», «Про Туризм», «Конвенцією ООН про права інвалідів», та інші законодавчі акти що діють в сфері соціального захисту населення, який здійснює науково-дослідні розробки та фундаментальні дослідження з проблем реабілітації, соціальних і туристичних послуг, а також соціальної та освітньої інтеграції осіб з обмеженими можливостями та іншими законодавчими актами України, цим Статутом , Установчим договором та Договором про Спільну діяльність на принципах державно-приватного партнерства згідно чинного законодавства.

- **Асоціація** здійснює свою діяльність в суворій відповідності з діючим законодавством України.
- **Асоціація** свої відносини зі своїми Членами та органами влади і місцевого самоврядування будує на принципах державно-приватного партнерства згідно чинного законодавства.

3.2. Асоціація, для удосконалення поставлених цілей своєї діяльності, має право на укладання договорів, придбання майнових та особових немайнових прав і нести відповідні зобов'язання, бути позивачем та відповідачем в суді, арбітражі, третійському суді.

3.3. Асоціація здійснює володіння, користування і розпорядження своїм майном у відповідності з метою своєї діяльності та призначенням майна.

3.4. Асоціація виконує також суспільно-корисну роботу, досягнення результатів якої здійснюється сприянням в реалізації соціально-економічних проектів і програм України в сфері реабілітаційного та соціального напрямку..

3.5. Відомості про діяльність окремих учасників Асоціації не публікуються та не передаються іншим учасникам Асоціації, окрім як в узагальненому вигляді, без визначення окремих учасників і не раніше ніж через місяць після їх зібрання. Вони збираються та використовуються як інформація з обмеженим доступом відповідно до чинного законодавства про інформацію.

3.6. В порядку, встановленому діючим законодавством України, Асоціація має право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність, пов'язану або витікаючу із статутних цілей Асоціації.

3.7. Асоціація може засновувати та виступати співзасновником нових господарюючих суб'єктів, і здійснювати контроль або управління, в тому числі довірчого, щодо господарюючих суб'єктів.

3.8. Функції та повноваження Асоціації виключають можливість здійснення дій, які обмежують конкуренцію серед засновників та інших учасників ринку при наданні реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг в Україні.

3.9. Асоціація несе відповідальність за своїми зобов'язаннями всім належним їй майном.

3.10. Члени Асоціації зберігають свою самостійність і права юридичної особи.

3.11. Держава і її органи не несуть відповідальності за зобов'язаннями Асоціації, як і Асоціація не відповідає за зобов'язаннями держави і її органів.

3.12. Асоціація має печатку зі своїм найменуванням українською та англійською мовами.

Асоціація має право на штампи і бланки зі своїм найменуванням, фірмовий знак (емблему), зареєстрований у встановленому порядку, а також інші засоби візуальної ідентифікації.

3.4. Асоціація для досягнення своїх цілей:

- буде, придбає як в Україні, так і за кордоном, необхідне для своєї діяльності різне рухоме і нерухоме майно;
- укладає договори, інші юридичні дії, придбає, відчужує, бере і здає в оренду будинки, споруди, транспортні засоби та інше рухоме і нерухоме майно;
- створює філіали та представництва на території України і за її межами, у тому числі і в іноземних державах, з дотриманням умов, встановлених діючим на території України законодавством та відповідним законодавством іноземних держав;
- бере участь на добровільних засадах в різних об'єднаннях, союзах, асоціаціях, концернах, міжгалузевих, регіональних та інших об'єднаннях на умовах, що не протидіють законодавству, чинному на території України і в порядку, передбаченому законодавчими актами України;
- бере участь в діяльності та співробітництві в іншій формі з міжнародними суспільними, кооперативними та іншими організаціями;
- відряджує за кордон як своїх, так і залучених спеціалістів для виконання функцій, пов'язаних з діяльністю Асоціації;
- в установленому законодавством України порядку відкриває банківські рахунки, в тому числі валютні, на території України і за її межами.

3.4.1 Асоціація має інші права, передбачені чинним законодавством України.

3.5. Філіали та Представництва Асоціації

- Філіали, представництва та інші відокремлені підрозділи Асоціації мають статус її структурних підрозділів і діють у відповідності з Положенням про них.
- Положення про філіали, представництва та інші відокремлені підрозділи затверджуються Загальними зборами членів Асоціації.
- Філіали, представництва і відокремлені підрозділи наділяються основними і обіговими засобами за рахунок Асоціації.
- Вони мають окремі баланси, які є складовою частиною балансу Асоціації.

3.5.1. Філіали, представництва та інші відокремлені підрозділи Асоціації здійснюють свою діяльність від імені Асоціації.

Відповідальність за діяльність філіалів і представництв несе Асоціація.

3.5.2. Керівництво філіалами і представництвами Асоціації здійснює виконавчий директор, що призначається Загальними зборами членів Асоціації за поданням виконавчого директора Асоціації та погодженням з Президією Асоціації.

3.5.3. Виконавчий директор філіалу або представництва Асоціації діє на підставі довіреності.

4. ЧЛЕНСТВО В АСОЦІАЦІЇ. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ ЧЛЕНІВ АСОЦІАЦІЇ

4.1. Членами Асоціації можуть бути українські та іноземні юридичні особи - наукові, проєктні та науково-виробничі організації національного та державного значення, учбові заклади, що здійснюють підготовку кадрів для надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг особам які їх потребують та інші організації і підприємства, що

4.7. Члени Асоціації зобов'язуються:

- дотримувати положення установчих документів Асоціації;
- виконувати взяті на себе зобов'язання відносно Асоціації;
- сприяти здійсненню цілей і завдань Асоціації;
- виконувати рішення органів управління Асоціації, прийняті у відповідності з їх компетенцією;
- не розголошувати конфіденціальну інформацію про діяльність Асоціації;
- своєчасно вносити вступні і сплачувати членські та інші внески, встановлені установчими документами Асоціації і рішеннями керівних органів Асоціації;
- надавати по запиті керівних органів Асоціації необхідну для її статутної діяльності інформацію, що не стосується категорії конфіденціальної;
- нести відповідальність згідно з зобов'язаннями Асоціації, яка виникла за результатами спільної діяльності;
- при виході з числа членів Асоціації нести відповідальність за зобов'язаннями Асоціації, що виникли до моменту виходу із Асоціації;
- поважати інтереси інших партнерів, дотримувати умов договорів, контрактів, угод, відшкодовувати нанесені збитки;
- нести матеріальну відповідальність за невиконання прийнятих на себе зобов'язань.

5. ФІНАНСОВО – ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ АСОЦІАЦІЇ. МАЙНО І КОШТИ АСОЦІАЦІЇ

5.1. Майно Асоціації складають основні і обігові кошти, а також інші матеріальні цінності, вартість яких відбивається на її самостійному балансі.

Асоціація у встановленому чинним законодавством України порядку може мати у власності або в оперативному управлінні будинки, споруди, житловий фонд, обладнання, майно культурно-просвітницького і оздоровчого призначення, кошти в гривнях та іноземній валюті, акції, інші цінні папери та майно, необхідне для матеріального забезпечення статутної діяльності.

Асоціація може мати у власності або в безстроковому використанні земельні ділянки.

5.2. Джерелами формування коштів Асоціації є:

- кошти, отримані від здійснення статутних видів діяльності;
- вступні і членські внески членів Асоціації;
- добровільні внески, пожертвування, відрахування громадян та юридичних осіб України, іноземних громадян і юридичних осіб;
- надходження від членів Асоціації;
- цільові надходження, асигнування з бюджету на реалізацію програм і проектів;
- доходи, отримані від майна, що є власністю Асоціації;
- дивіденди (доходи, відсотки), отримані по акціях, облігаціях, інших цінних паперах і вкладях;
- інші не заборонені чинним законодавством надходження.

5.3. Фінансовий рік Асоціації співпадає з календарним роком.

5.4. Асоціація формує резервний та інші фонди. Порядок їх формування, розміри відрахувань в них, а також порядок їх використання визначається Президією Асоціації за поданням виконавчого директора Асоціації.

5.5. Члени Асоціації користуються послугами Асоціації на першочерговій і безкоштовній підставі.

5.6. Доходи Асоціації витрачаються тільки на досягнення статутних цілей і не можуть розподілятися між його членами.

5.7. Асоціація веде оперативний, бухгалтерський і статистичний облік у відповідності з порядком, встановленим чинним законодавством України.

5.8. Достовірність даних, що містяться в річному звіті виконавчої дирекції Асоціації Загальним зборам членів, бухгалтерському балансі, в підрахунку прибутків і збитків, може бути підтверджена ревізійною комісією Асоціації або аудитором (аудиторською організацією) за рішення Президії.

Річний звіт належить попередньому затвердженню Президією Асоціації не пізніше 15 днів до дати проведення річних Загальних зборів членів Асоціації.

5.9. Виконавча дирекція Асоціації створе умови при можливості для збереження документів (управлінських, фінансово-господарських, по особовому складу та інших), і забезпечує передачу на державне зберігання документів, що мають науково-історичне значення до обласного архіву м. Черкаси або інших архівів України у відповідності з переліком документів, згідно чинного законодавства.

5.10. Посадові особи Асоціації несуть персональну відповідальність за факти порушення обліку в порядку, встановленому чинним законодавством України.

6. ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ АСОЦІАЦІЇ

Органами управління Асоціації є:

- Загальні Збори Членів Асоціації ;
- Президія Асоціації ;
- Виконавча Дирекція Асоціації ;
- Ревізійна комісія Асоціації.

6.1. Вищим органом управління Асоціації є Загальні збори членів Асоціації.

Асоціація проводить один раз на 5 років Загальні збори членів Асоціації.

Загальні збори членів Асоціації скликаються не раніше, ніж через два місяці і не пізніше, ніж через чотири місяці після закінчення фінансового року.

Збори, що проводяться крім чергових Загальних зборів членів Асоціації, є позачерговими..

За рішенням Президії Асоціації на підставах її власної ініціативи, Голови Президії Асоціації, Ревізійної комісії Асоціації, аудитора, а також членів Асоціації, що

складають не менше 30 відсотків від загальної кількості членів Асоціації скликаються позачергові Загальні збори членів Асоціації.

Протягом 10 днів з дати пред'явлення вимоги про скликання позачергових Загальних зборів членів Асоціації Виконавчим директором Асоціації повинно бути прийнято рішення про їх скликання.

Скликання Загальних зборів членів Асоціації здійснюється не пізніше, ніж за 30 днів від моменту пред'явлення вимоги про його скликання.

Дата і порядок проведення Загальних зборів членів Асоціації, порядок повідомлення про їх проведення, а також порядок денний зборів визначається Виконавчим директором Асоціації.

Член Асоціації не пізніше за 30 календарних днів після закінчення фінансового року має право внести пропозицію до порядку денного річних Загальних зборів членів Асоціації.

Виконавча дирекція протягом 10 календарних днів повинно розглянути пропозиції, що надійшли, і прийняти рішення про включення їх до порядку денного або про відмову. Рішення виконавчої дирекції Асоціації щодо внесення питання до порядку денного направляється члену (членам) Асоціації, не пізніше ніж за 5 робочих днів з моменту прийняття рішення.

Скликання Загальних зборів членів Асоціації здійснюється Виконавчим директором Асоціації шляхом направлення на адресу членів Асоціації рекомендованого листа, телекса, факса, телеграми.

В повідомленні повинні бути вказані час і місце проведення Загальних зборів членів Асоціації, а також порядок денний, що передбачається.

До інформації і матеріалів, що належать до надання членам Асоціації при підготовці до річних Загальних зборів членів Асоціації, відносяться:

- річний звіт виконавчої дирекції Асоціації,
- заключення ревізійної комісії Асоціації (аудитора) за результатами перевірки річного звіту і річного бухгалтерського балансу Асоціації,
- дані про кандидатів на вибори до органів управління і ревізійної комісії Асоціації,
- проекти змін і доповнень, що вносяться до установчих документів Асоціації, або проект установчих документів Асоціації в новій редакції,
- проекти внутрішніх документів Асоціації.

Інформація і матеріали надаються членам Асоціації разом з повідомленням про проведення Загальних зборів членів Асоціації.

Повідомлення про проведення Загальних зборів членів Асоціації повинно бути направлено не пізніше, ніж за 30 днів до призначеної дати проведення зборів.

Головою на Загальних зборах членів Асоціації є Голова Президії Асоціації або один із віце-президентів Асоціації.

6.2. Інтереси членів Асоціації на загальних зборах представляють керівники підприємств/організацій або їх повноважні представники. Представники членів Асоціації можуть бути постійними або призначеними на визначений строк. Член Асоціації має право в будь-який час замінити свого представника.

Кожний член Асоціації має на Загальних зборах членів Асоціації кількість голосів, що визначені Президією Асоціації на звітний період (фінансовий рік).

6.3. Загальні збори членів Асоціації вважаються правочинними, якщо на них присутні не менше половини членів Асоціації.

При відсутності кворуму для проведення Загальних зборів членів Асоціації оголошується дата проведення нових Загальних зборів.

6.4. До компетенції Загальних зборів членів Асоціації відносяться наступні питання:

а) затвердження Статуту Асоціації, внесення змін та доповнень до Статуту ;

б) визначення пріоритетних напрямків, програмних цілей та стратегію діяльності Асоціації, принципів формування та використання майна Асоціації;

в) реорганізація та ліквідація Асоціації, призначення ліквідаційної комісії та затвердження проміжного і заключного ліквідаційних балансів;

г) обрання членів Президії - віце-президентів, дострокове припинення їх повноважень;

д) обрання Виконавчого директора Асоціації, дострокове припинення його повноважень;

є) обрання членів Ревізійної комісії Асоціації, дострокове припинення їх повноважень;

ж) затвердження річних звітів та річних бухгалтерських балансів, затвердження фінансового плану Асоціації ;

з) встановлення та зміна порядку внесення вступних і річних членських внесків;

и) створення лічильної комісії;

к) затвердження рішень Президії Асоціації щодо приймання та виключення членів Асоціації ;

л) участь Асоціації в інших організаціях;

м) створення філіалів і відкриття представництв Асоціації.

6.5. Питання, передбачені підпунктами **а), б), в), ж), і) , к)** пункту 6.4. відносяться до виключної компетенції загальних зборів членів - Асоціації, виносяться на розгляд і рішеннядаються загальними зборами тільки за поданням Президії Асоціації.

Загальні збори членів Асоціації можуть передати частину своїх повноважень у відання Президії Асоціації.

Рішення загальних зборів членів Асоціації приймаються більшістю голосів його членів, присутніх на загальних зборах.

Рішення з питань, що відносяться до виключної компетенції загальних зборів членів Асоціації згідно з пунктом **6.5., приймаються 3/4 голосів членів Асоціації**, що присутні на зборах.

6.6. Член Асоціації може оскаржити в суді рішення, прийняте загальними зборами членів Асоціації з порушенням установчих документів Асоціації та чинного законодавства України.

6.7. Кількісний і персональний склад лічильної комісії затверджується Загальними зборами членів Асоціації за пропозицією головуєчого на Загальних зборах членів Асоціації.

У складі лічильної комісії не може бути менше трьох чоловік. До лічильної комісії не можуть входити члени Ревізійної комісії Асоціації, члени Президії Асоціації, Виконавчий директор Асоціації, а також особи, що пропонуються на ці посади.

6.8. Загальне керівництво діяльністю Асоціації здійснює Президія Асоціації, очолювана **Головою Президії Асоціації**, за винятком рішення питань, що відносяться до компетенції Загальних зборів членів Асоціації.

А) Загальна кількість членів Президії визначається Загальними зборами Асоціації, але не більше 9 осіб ;

Б) Структура та штат Керівного складу Асоціації визначається внутрішнім документом Асоціації, затвердженим Президією Асоціації ;

В) Порядок висування кандидатів до складу Президії та на посаду Виконавчого директора Асоціації, а також обрання Президента, Голови Президії з числа членів Асоціації визначається внутрішнім документом Асоціації, затвердженим Президією Асоціації ;

Г) Президія Асоціації з свого складу призначає секретаря Президії, котрий забезпечує ведення протоколів засідань Президії і Загальних зборів членів Асоціації ;

Д) Президент Асоціації, Голова Президії Асоціації, Виконавчий Директор, Віце-президенти, та члени Президії Асоціації обираються зі складу членів Асоціації на Загальних Зборах строком на 5 років і можуть переобиратися необмежено;

Е) Президент Асоціації є посада на яку призначається особа маючи наукову ступінь і досвід наукової роботи в сферах напрямків діяльності Асоціації ;

Визначення Президента визначаються внутрішнім документом Асоціації, затвердженим Президією Асоціації ;

6.9. За рішенням Загальних зборів членів Асоціації повноваження Президента, Голови Президії, Віце-президента, Виконавчого директора, членів Президії Асоціації та інших

посадових осіб Асоціації можуть бути призупинені достроково. Передбачається можливість ротації членів Президії Асоціації;

6.9.1. Голова Президії Асоціації:

- 1) керує роботою Президії Асоціації;
- 2) Без доручення представляє інтереси Асоціації в державних, законодавчих, виконавчих органах України, в організаціях, об'єднаннях будь-яких організаційно-правових форм, як в Україні, так і за кордоном з правом або без права підпису фінансово-господарчих документів згідно рішення Президії або Загальних Зборів ;
- 3) Організовує та здійснює контроль за виконанням рішень Загальних зборів членів Асоціації членами Президії та Виконавчою дирекцією Асоціації ;
- 4) головує на Загальних зборах членів Асоціації;
- 5) виконує окремі доручення за рішенням Загальних зборів або Президії Асоціації;
- 6) Визначає порядок денний засідань Президії Асоціації, скликає Президію на засідання, головує на них і підписує рішення Президії Асоціації;
- 7) Подає разом з Виконавчим директором Асоціації, матеріали і пропозиції на розгляд Президії і Загальних Зборів Членів Асоціації, в тому числі пропозиції щодо створення тимчасових робочих груп або постійних комітетів;
- 8) **Представляє на розгляд та затвердження Президії річний план роботи Президії, який повинен містити:**
 - щоквартальне фінансове звітування;
 - розгляд результатів планових перевірок, проведених Ревізійною комісією;
 - звіти комітетів та робочих груп;
 - моніторинг ухвалених рішень;
 - затвердження основних напрямків роботи дочірніх підприємств, установ та організацій;

6.9.2 Звітує про діяльність Президії Асоціації Загальним Зборам Членів Асоціації;

6.9.3 Діє в межах повноважень, наданих йому цим Установчим Договором або делегованих йому за рішенням Президії Асоціації та/або Загальних Зборів Членів Асоціації.

6.9.4 Голова Президії Асоціації може делегувати частину своїх повноважень Виконавчому директору Асоціації.

6.10. Засідання Президії Асоціації проводяться не менш одного разу в квартал. Засідання Президії Асоціації правочинні при наявності 2/3 від складу членів Президії Асоціації .

Головують на засіданнях Президії Асоціації Президент або Голова Президії, або один з Віце-президентів Асоціації за взаємною згодою членів Президії Асоціації.

6.10.1. Засідання Президії скликає Голова Президії Асоціації в разі його відсутності один з Віце-президентів або Виконавчий директор. Засідання Президії можуть скликатися також за вимогою не менше 30 % членів Президії Асоціації.

6.10.2. Рішення на засіданнях Президії Асоціації приймаються більшістю голосів від числа присутніх на засіданні членів Президії Асоціації.

6.10.3. Кожний членів Президії Асоціації має один голос. Якщо під час голосування кількість голосів членів Президії «за» співпадає з кількістю голосів «проти», то в цьому випадку голос головуючого на засіданні є вирішальним.

6.11. До компетенції Президії Асоціації відносяться наступні питання:

- 1) підготовка пропозицій з визначення пріоритетних напрямків діяльності Асоціації;
- 2) розгляд важливих поточних і перспективних питань діяльності Асоціації та затвердження планів Асоціації;
- 3) приймає рішення про розпорядження майном і коштами Асоціації;
- 4) внесення на затвердження Загальних зборів членів Асоціації пропозицій щодо зміни і доповнень до Статуту та Установчого Договору Асоціації;
- 5) розробка планів по цільовому та ефективному використанню технічних і фінансових засобів для реалізації програм і проектів Асоціації;
- 6) залучення додаткових джерел фінансових і матеріальних засобів для здійснення статутної діяльності;
- 7) подання Загальним зборам членів Асоціації пропозицій щодо кандидатур до складу Президії та кандидатуру на посаду **Виконавчого директора Асоціації**;
- 8) затверджує штатний розклад, організаційну структуру і посадові оклади працівників Асоціації;
- 9) створює комітети і робочі групи Асоціації, визначає їх склад і порядок роботи, заслуховує і схвалює їхні звіти;
- 10) здійснює контроль за діяльністю Виконавчої Дирекції Асоціації і в випадку необхідності призупиняє дію повноважень Виконавчого директора та інших керівників чи усуває їх від посади;
- 11) здійснює контроль за діяльністю Виконавчої Дирекції Асоціації і в випадку необхідності призупиняє дію повноважень Виконавчого директора та інших керівників чи усуває їх від посади;
- 12) подання Загальним зборам членів Асоціації для затвердження щорічного звіту про надходження і витрачання коштів Асоціації ;
- 13) забезпечення виконання рішень Загальних зборів членів Асоціації;
- 14) розгляд пропозицій і затвердження рішень Виконавчого директора Асоціації з питань укладення значних контрактів, пов'язаних з придбанням і відчуженням майна Асоціації приймає рішення про розпорядження майном і коштами Асоціації;
- 15) підготовка до Загальних зборів членів Асоціації пропозицій щодо створення філіалів і представництв Асоціації;
- 16) приймає рішення про створення Асоціацією підприємств, установ та організацій;
- 17) приймає рішення про участь Асоціації в діяльності інших добровільних об'єднань;
- 18) подання загальним зборам членів Асоціації річних звітів;
- 19) затвердження внутрішніх документів Асоціації, що визначають порядок діяльності органів управління Асоціації, висування кандидатур на посади органів управління Асоціації;

- 20) розробка та подання на затвердження Загальними зборами членів Асоціації "Положення про вступні і членські внески та порядок їх сплати";
- 21) розгляд пропозицій і заяв членів Асоціації;
- 22) підготовка рішень щодо прийняття і виключення членів Асоціації для їх подальшого затвердження Загальними зборами членів Асоціації;
- 23) рішення інших питань діяльності Асоціації, що не відносяться до компетенції Загальних зборів членів Асоціації;
- 24) здійснює інші функції відповідно до цього Установчий Договіру, Статуту і рішень Загальних Зборів;
- 25) встановлює розмір посадових окладів і порядок преміювання для виплати винагороди членам Президії за виконання покладених на них функцій, а також компенсацій витрат, безпосередньо пов'язаних з участю в роботі виконавчої дирекції Асоціації.

Президія Асоціації має право приймати рішення про постійне або тимчасове делегування згаданих вище повноважень Голові Президії або Виконавчому директору Асоціації, за умови, що таке делегування повноважень відповідає вимогам чинного законодавства України.

6.12. ВИКОНАВЧА ДИРЕКЦІЯ АСОЦІАЦІЇ

6.15. Керівництво поточною діяльністю Асоціації здійснює Виконавчий директор Асоціації, який обирається Загальними зборами членів Асоціації строком на 5 років. Виконавчий директор Асоціації може обиратись неодноразово.

Виконавчий директор за посадою є Головою Президії Асоціації або Вице-Президент Асоціації з правом підпису фінансово-господарчих документів;

У випадку неможливості виконання своїх повноважень Виконавчий директор має право передати їх одному із заступників Виконавчого директора за погодженням з Головою Президії або за рішенням Президії призначається в.о Виконавчого Директора.

6.16. Виконавча дирекція складається з Виконавчого директора, та персоналу згідно штатного розкладу.

Заступники Виконавчого директора Асоціації приймаються до виконавчого органу Асоціації Виконавчим директором за погодженням з Головою Президії Асоціації.

6.17. Виконавчий директор Асоціації, в силу своєї компетенції, діючи без доручення :

- 1) вчиняє від імені Асоціації всі юридичні дії та представляє інтереси Асоціації у всіх органах державної влади та місцевого самоврядування і судових органах, а також на підприємствах і в організаціях, установах будь-яких організаційно-правових форм і власності, як на території України, так і за кордоном;
- 2) керує роботою виконавчої дирекції Асоціації, управлінням поточними справами, бухгалтерією Асоціації і департаментами за направленнями діяльності Асоціації;
- 3) бере участь у роботі Загальних Зборів і Президії Асоціації з правом голосу;
- 4) організовує виконання рішень Загальних зборів членів Асоціації і Президії Асоціації;

- 5) видає накази та інші організаційно-розпорядні документи, обов'язкові для виконання персоналом виконавчої дирекції Асоціації відповідності з посадовими обов'язками;
- 6) розпоряджається майном Асоціації, включаючи фінансові засоби, підписує угоди (контракти, договори) від імені Асоціації;
- 7) укладає угоди та здійснює інші юридичні акти, видає довіреності, відкриває рахунки в банках як в Україні, так і за кордоном;
- 8) готує проекти Положень про структурні підрозділи Асоціації, Положень про філіали і представництва Асоціації, розробляє посадові інструкції робітників Асоціації;
- 9) складає кошториси Асоціації;
- 10) організує роботу з підвищення кваліфікації членів і співробітників Асоціації;
- 11) здійснює оперативне керівництво роботою Асоціації відповідно з планами і програмами Асоціації;
- 12) приймає на роботу і звільняє з роботи співробітників Асоціації, включаючи заступників Виконавчого директора, заохочує їх і накладає на них стягнення відповідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку і законодавством України;
- 13) організовує підготовку річного звіту і балансу Асоціації;
- 14) розробляє проект штатного розкладу та посадових окладів персоналу Виконавчої дирекції і подає їх на затвердження Голові Президії Асоціації;
- 15) здійснює підготовку необхідних матеріалів і пропозицій для розгляду їх на засіданнях Президії Асоціації і Загальних зборах членів Асоціації;
- 16) здійснює інші дії для виконання рішень Президії Асоціації і Загальних зборів членів Асоціації.
- 17) звітує перед Загальними Зборами Членів Асоціації та Президією Асоціації;

6.18. Виконавчий директор діє в межах повноважень, наданих йому цим Статутом та Установчим Договором або делегованих йому додаткових повноважень Президією чи Головою Президії.

6.19. До складу виконавчої дирекції Асоціації можуть входити департаменти за напрямками діяльності Асоціації, як наприклад :

- З промислової політики та інвестицій ;
- З співробітництва в галузі соціального захисту осіб, які потребують реабілітацію;
- З співробітництва в галузі надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг;
- З співробітництва в галузі інклюзивної освіти;
- З доступності та правового захисту інвалідів;
- З міжнародних зв'язків ;
- З сертифікації надання реабілітаційних, соціальних та туристичних послуг .

6.20. Кількісний склад департаментів Асоціації, порядок формування і повноваження персоналу Виконавчої дирекції Асоціації визначаються внутрішнім документом Асоціації, що розробляється Виконавчим директором Асоціації та затверджується рішенням Президії Асоціації.

7. КОНТРОЛЬ ЗА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АСОЦІАЦІЇ

7.1. Контроль за діяльністю Асоціації здійснюється місцевими органами державної влади та управління відповідно до їх компетенції на які чинним законодавством покладено здійснення контролю за підприємствами та організаціями.

7.2. Загальні збори членів Асоціації обирають із числа членів Асоціації строком на 5 років Ревізійну комісію для здійснення поточного контролю за фінансово-господарською діяльністю Асоціації.

Члени Ревізійної комісії не можуть одночасно бути членами Президії Асоціації і виконавчої дирекції Асоціації, іншими посадовими особами Асоціації.

Порядок діяльності Ревізійної комісії Асоціації визначається внутрішнім документом Асоціації, затвердженим Загальними зборами членів Асоціації.

Ревізійна комісія складається з 3 осіб.

Ревізійна комісія Асоціації приймає рішення простою більшістю голосів своїх членів.

Керівництво Ревізійною комісією здійснює Голова, обраний її членами простою більшістю голосів від загального числа членів Ревізійної комісії Асоціації.

7.3. Перевірка (ревізія) фінансово-господарської діяльності здійснюється за підсумками діяльності Асоціації за рік, а також в будь-який час за ініціативи Ревізійної комісії або за рішенням Загальних зборів членів Асоціації, Президентом-Головою Президії, членів Президії Асоціації, членів Асоціації, що складають не менше 30 відсотків від числа членів Асоціації.

7.4. Ревізійна комісія надає Голові Президії Асоціації звіт за результатами річної перевірки згідно з правилами і порядком ведення фінансової звітності і бухгалтерського обліку.

7.5. Посадові особи виконавчої дирекції Асоціації повинні своєчасно забезпечувати Ревізійну комісію всією необхідною інформацією і документами.

7.6. Члени Ревізійної комісії Асоціації зобов'язані вимагати скликання позачергових зборів членів Асоціації, якщо виникла загроза інтересам Асоціації або виявлені зловживання, допущені посадовими особами Асоціації.

7.7. Асоціація може укладати договори з аудитором (аудиторською організацією) для проведення перевірки і підтвердження річної фінансової звітності.

8. ПЕРСОНАЛ АСОЦІАЦІЇ

8.1. Питання наймання і звільнення, форми і розміри оплати праці, а також матеріального заохочення працівників Виконавчої дирекції Асоціації вирішуються Виконавчим директором за погодженням з Головою Президії у відповідності з чинним законодавством України.

8.2. Режим роботи і відпочинку працівників Виконавчої дирекції Асоціації, їх соціальне забезпечення і соціальне страхування регулюються нормами законодавства України.

8.3. Асоціація вносить до державного бюджету України відрахування з державного соціального страхування працівників і відрахування на пенсійне забезпечення працівників за ставками, визначеними чинним законодавством України.

9. РЕОРГАНІЗАЦІЯ І ЛІКВІДАЦІЯ АСОЦІАЦІЇ

9.1. Асоціація може бути ліквідована в наступних випадках:

- за рішенням зборів членів Асоціації (добровільна ліквідація);
- на підставах, передбачених чинним законодавством (примусова ліквідація).

9.2. Добровільна ліквідація Асоціації здійснюється призначеною нею ліквідаційною комісією, примусова - комісією, призначеною судом. Порядок ліквідації Асоціації здійснюється в суворій відповідності до Закону України "Про підприємства в Україні".

9.3. З моменту призначення ліквідаційної комісії до неї переходять всі повноваження з управління справами Асоціації.

9.4. Асоціація може бути добровільно реорганізована в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

9.5. Рішення про реорганізацію приймається Загальними зборами або судом у випадках, передбачених чинним законодавством України.

9.6. Реорганізація Асоціації тягне за собою перехід прав і обов'язків, що належать Асоціації, до її право наступника.

9.7. При реорганізації або призупиненні діяльності Асоціації всі документи (управлінські, фінансово - господарські, по особовому складу та інші) передаються згідно із встановленими правилами організації- правонаступнику.

При відсутності правонаступника, документи постійного зберігання, що мають науково-історичне значення, передаються на державне зберігання до архівів національного або державного значення, документи по особовому складу, накази, особові справи, картки обліку, особові рахунки і т.п. передаються на зберігання до архіву державної адміністрації, на території якого зареєстрована Асоціація.

Передача і впорядкування документів здійснюється силами і за рахунок коштів Асоціації відповідно до вимог архівних органів.

9.8. При реорганізації Асоціації вносяться необхідні зміни в Установчі документи Асоціації.

Асоціація вважається реорганізованою, за виключенням випадків реорганізації у формі приєднання, з моменту державної реєстрації нових юридичних осіб, що виникли.

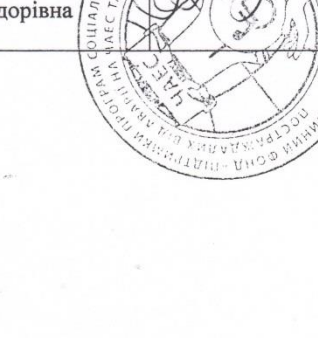
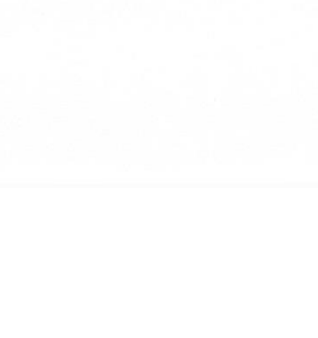
9.9. Ліквідація Асоціації вважається завершеною, а Асоціація такою, що припинила існування, з моменту внесення органом державної реєстрації відповідного запису Єдиний державний реєстр юридичних осіб.

10. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

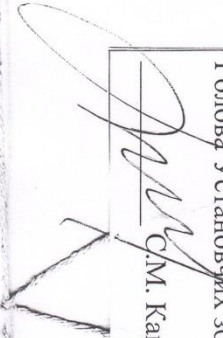
10.1. Відносини, що не регулюються діючим Статутом Асоціації, регламентуються чинним законодавством України.

10.2. Зміни в установчих документах Асоціації набувають чинності для третіх осіб з моменту їх державної реєстрації.

Підписи та печатки Засновників Асоціації

№	Назва Члена Асоціації (юридична або Фізична особа)	Посада, Прізвище, ім'я та по батькові особи, яка уповноважена Брати участь в Установчих зборах	Підпис та печатка для юридичної особи
1	Комунальний заклад «Черкаський центр медико-соціальної експертизи Черкаської обласної ради» Код ЄДРПОУ 21368017 Юридична адреса : 18005 м. Черкаси, Україна, вул.. Чорновола 9	Головний лікар – Лепський Владлен Володимирович	
2	Національний історико-культурний заповідник «Чигирин» Код ЄДРПОУ 04812976 Юридична адреса: 20901 м. Чигирин Черкаська обл., Україна, вул.. Грушевського 26	Директор Полтавець Василь Іванович	
3	Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини Код ЄДРПОУ 02125639 Юридична адреса - 20300 м. Умань, Черкаська обл., Україна, вул. Садова, 2,	Ректор Безлютий Олександр Іванович	
4	Національний дендрологічний Парк "Софіївка" Код ЄДРПОУ 03534653 Юридична адреса - 20300, м. Умань, Черкаська обл., Україна, вул. Київська 12-а,	Директор Косяк Іван Семенович	
5	Шевченківський національний заповідник м. Канів ; Код ЄДРПОУ: 02226180 Юридична адреса – 19000, Тарасова гора м. Канів, Черкаська область, Україна.	Генеральний директор Тіняк Мар'ян Володимирович	
6	Громадська спілка "Всеукраїнське науково-практичне об'єднання Інклюзивного туризму інвалідів і чорнобильців України" Код ЄДРПОУ 39079062 Юридична адреса - 03115 м. Київ, Святошинський р-н, вул. Львівська, 23 кім 101, (ст. м. «Житомирська»)	Голова – Каштан Сергій Миколайович	
7	Благодійний Фонд «Підтримки програм соціального захисту осіб постраждалих від аварії на ЧАЕС та Інвалідів» Код ЄДРПОУ 38922011 Юридична адреса - 18033 м. Черкаси вул. Громова 10 кім 325.	Виконавчий Директор – Березовська Олена Федорівна	

В цьому Статуті пропінуровано
і пронумеровано 21 арк.
Голова Установчих зборів

С.М. Кашпан

ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ В ЛЮБЛЯНІ

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОЕКТУ:

- Інклюзивний туризм дозволяє включити у туристичну діяльність будь-яку людину, незалежно від її фізичних можливостей, з урахуванням особливостей її фізично-психологічного стану.

Мета проекту:

- проінформувати про можливості інклюзивного туризму в Любляні та окреслити шляхи витіснення проявів відчуття неповноцінності за рахунок ідеї рівності.

Завдання проекту:

- 1)Познайомитись із сутністю поняття «інклюзивний туризм» та його особливостями.
- 2) Визначити можливості інклюзивного туризму в Любляні
- 3) Окреслити шляхи витіснення проявів відчуття неповноцінності за рахунок ідеї рівності.

- **Словенія** комфортна для відвідування людей з інвалідністю.

- **Інклюзивний туризм** - це комплекс туристичних послуг, спеціально адаптованих для людей з обмеженими можливостями пересування або для людей з інтелектуальними або психічними обмеженнями.

- Всі громадські будівлі та туристичні об'єкти, які поки ще не обладнані для доступу людей візочників, як правило, мають принаймні кілька спеціально відведених місць для паркування біля входу.

- З кожним днем стає все більше низькорозташованих банкоматів для більш зручного доступу людям з інвалідністю, а також банкоматів, що використовують шрифт Брайля для сліпих і слабоворих.

- Люди з обмеженими можливостями в більшості випадків мають право на знижки при огляді багатьох туристичних визначних пам'яток, а деякі з цих місць люди візочники можуть відвідати навіть безкоштовно.

- Серед словенських міст, які планомірно покращують доступність для людей з інвалідністю, слід особливо виділити **Люблян**, Марібор, Айдовшчину і багато інших туристичних місць.

ЛЮБЛЯНА

- У столиці Словенії залізничний вокзал адаптований до потреб людей візочників. Число міських автобусів з низькою посадкою салону і звуковим сповіщенням про найближчі зупинки дуже велике.

- До однієї з найбільш відвідуваних туристичних визначних пам'яток Словенії - Люблінського замку - можна дістатися на фунікулері, яким можуть скористатися і люди з інвалідністю.

- Про людей візочників подбали, полегшивши їм також відвідування зоопарку, вони без праці можуть потрапити в будівлю Головпоштамту.
- У ряді міських музеїв і галерей також передбачені можливості для їх відвідування.

ПЕЧЕРА ПОСТОЙНА

- Найбільш відвідувана туристична пам'ятка Словенії печера Постойна передбачає перебування в ній людей на інвалідних візках.

ОЗЕРО БЛЕД

Висновок:

- Отже, нині на Україні сфера інклюзивного туризму тільки починає розвиватися, має початковий характер та незначний поріг розвитку.
- Тому, туризм в Любляні в столиці Словенії тільки приклад та поштовх, для створення ще кращих умов для людей з обмеженими потребами.

Перший студентський конкурс наукових проєктів «Подорожуємо без бар'єрів»

Проект “Карпати для всіх”

Виконала : студентка 16 групи
факультету соціальної та
психологічної освіти
Андросова Анна Сергіївна

Проект відповідає такому пріоритетному напрямку,
як соціальна підтримка та адаптація дітей з
особливими потребами.

Щоб допомогти та розважити дітей маємо на
меті організувати тижневі туристично-
розважальні поїздки до Карпат.

Для проживання був обраний санаторний комплекс Поляна. Даний комплекс був обраний за критерієм зручності розташування. Саме від нього можна за короткий час дістатись до багатьох відомих та красивих місць Карпат ,що передбачені програмою екскурсій даного проекту.

Українські Карпати - рекреаційний регіон України, в якому зосереджено третину рекреаційного потенціалу країни.

Багата гірська рослинність гірських ландшафтів Карпат і їх передгір'я, які, власне і створюють умови для якісного відпочинку і оздоровлення.

Термін реалізації проекту: 5 (п'ять) місяців:
квітень-серпень 2017 року.

Цільова група: діти з легкою та середньою формою ДЦП віком від 14 до 18.

Мета: організація вільного часу людей з особливими потребами, максимальне залучення їх в різноманітні види діяльності.

Завдання:

1. повноцінна інтеграція людей з особливими потребами у соціальний простір;
2. створення повноцінного середовища спілкування;
3. забезпечення умов для самореалізації особистості.

Соціально-культурна реабілітація включає досить суттєвий блок культуро-терапевтичних напрямків й технологій.

Вона є унікальним, оригінальним і ефективним засобом адаптації, соціалізації й реабілітації особистості дитини з обмеженими функціональними можливостями.

Обрані напрями діяльності є лікувальними :

- ❖ оздоровчо-фізкультурна діяльність як засіб стимуляції адаптивних процесів;
- ❖ танцювальна терапія як засіб подолання гіподинамії;
- ❖ аеробіка що сприяє вдосконалюванню функцій систем організму, формуванню постави, ходьби.

В реалізації проекту будуть задіяні наступні фахівці:

- Керівник проекту
- Бухгалтер
- Соціальний працівник
- Меценати
- Інвестори
- Мед. Працівники
- Спеціалісти з міського центру сім'ї та молоді

Підготовчий етап

- ✓ Створення відповідальної групи
- ✓ Пошук коштів для реалізації
- ✓ Пошук спеціалістів
- ✓ Розповсюдження інформації

Основний етап

План проведення заходів:

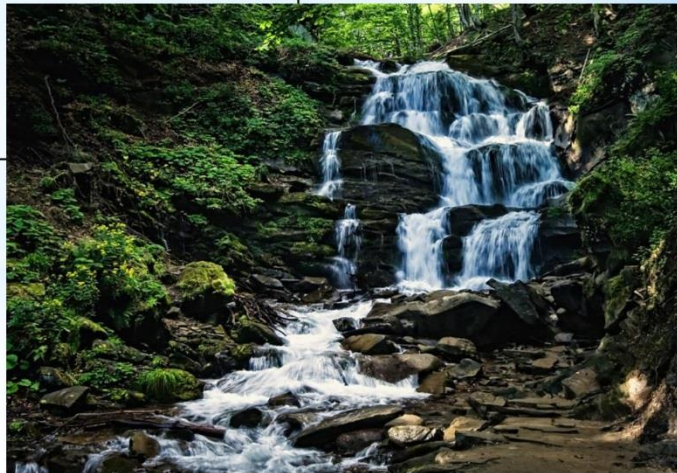
1 день

12:00	Приїзд, поселення
13:00	Обід
13:30	Знайомство
16:00	Прогулянка по території санаторію
17:00	Вечеря
18:00	Кінопоказ «Вартові Галактики»

2 день

7:00	Сніданок
8:00	Екскурсія до водоспаду Шипот
13:00	Повернення до санаторію
13:30	Обід
14:00	Майстер-клас по випіканню пирога
16:00	Лікувальна аеробіка
17:00	Вечеря
18:00	Читання в групах

3 день

8:00	Сніданок
9:00	Урок танцю
11:00	Майстер-класу з орігамі
13:00	Обід
14:00	Екскурсія до замку Паланок
17:00	Вечеря
18:00	Вечір музики

4 день

8:00	Сніданок
9:00	Спортивні ігри
11:00	Майстер-клас з малювання пальцями
12:00	Екскурсія до озера Синевир (обід після прибуття до озера)
17:00	Повернення до санаторію та вечера
18:00	Кінопоказ «Красавица и чудовище»

5 день

8:00	Сніданок
9:00	Екскурсія до палацу Шенборнів
12:00	Повернення до санаторію
13:00	Обід
14:00	Танцювальний марафон
17:00	Вечера
18:00	Спілкування за інтересами
20:00	Запуск китайських фонарів

6 день

8:00	Сніданок
9:00	Екскурсія до парку Полонина(обід)
16:00	Повернення до санаторію
17:00	Вечеря
18:00	Кінопоказ «Захисники»

7 день

8:00	Сніданок
9:00	Екскурсія в Невицький замок
13:00	Обід
14:00	Майстер-клас з виготовлення сувенірів із природних матеріалів
19:00	Від'їзд

Заключний етап

- ❑ Узагальнення та аналіз проведеної роботи та досягнутих результатів.

Проведені види роботи привернуть увагу групи даної категорії дітей до спортивної діяльності, мистецтва та саморозвитку, що здійснить вплив на їх кругозір, спрямованість та подальше життя. Також обранні види роботи, проведені під час перебування в санаторно-курортному комплексі, покращили загальний стан психічного та фізичного здоров'я.

Орієнтовна схема бюджету (у гривнях)

Статті видатків	Міський бюджет (грн.)	Інші джерела (грн.)
Оплата праці персоналу	0	14 000,00
Обладнання	0	3 500,00
Проживання	0	82 000,00
Оплата послуг сторонніх осіб/організацій	6 500,00	0
Інші витрати	0	8 000,00
УСЬОГО:	6 500,00	107 500,00

Тренінг розвитку лідерських якостей

Мета: розвиток лідерських якостей

Завдання:

1. сприяти формуванню лідерської Я-концепції
2. розвиток позитивного самосприйняття
3. сприяти формуванню відповідальності
4. сприяти формуванню лідерського світогляду

Структура тренінгу:

- Знайомство учасників групи один з одним і тренером;
- Створення психологічного комфорту для роботи в групі;
- Формування загального уявлення про лідерство;
- Демонстрація учасникам ефективності кооперації;
- Оцінка ролі лідера в команді;
- Оцінка отриманого досвіду;
- Прощання з групою;

Матеріали: маркери, ручки, папір А4, ватмани, стікери, фліп-чарт,

Кількість занять: 1

Тривалість: 2 год.

Заняття

Учасники групи сідають у коло. Тренер вітає учасників, розкриває напрямки за якими буде працювати група; планує режим роботи.

Вправа «Моє ім'я»

Мета: познайомити учасників один з одним, створити умови для ефективної співпраці.

Матеріали: не потрібні

Час: 10 хв.

Процедура проведення: Тренер пропонує першому учаснику, наприклад сидячому з права від нього, підвестися і назвати своє повне ім'я та прізвище, а також ім'я, яким він ходив би, щоб його називали в групі.

Наприклад: «Мене звуть В'ячеслав Іванов. В групі прошу називати мене Слава»

Далі виступаючому потрібно повідомити що – небуть про своє ім'я і прізвище.

Так він може відповісти на наступні запитання:

Що означає твоє прізвище?

Що означає твоє ім'я?

Чи подобається тобі твоє ім'я?

Чи знаєш ти, хто його тобі підібрав?

Хто ще в твоїй сім'ї носив це ім'я?

Чи хотів би ти щоб тебе назвали іншим ім'ям?

Вправа «Правила»

Мета: Прийняття правил для продуктивної роботи групи

Матеріали: непотрібні

Час: 5 хв.

Процедура проведення: Тренер пояснює: для того, щоб кожному в групі було зручно, потрібно дотримуватись певних правил. Далі учасникам пропонується назвати правила, які, на їхню думку, потрібні для ефективної роботи на тренінгу

Усі пропозиції записуються на фліп-чарті, потім кожне правило обговорюється з групою – що воно означає, для чого потрібне. Тільки після того як уся група прийме правило, тренер записує його на плакаті «Правила роботи групи».

Орієнтовними правила можуть бути такі:

- Дотримуватися регламенту
- Слухати і чути (один говорить – усі слухають)
- Бути позитивним
- Бути активним
- Говорити тільки за темою і від свого імені
- Не критикувати: кожен має право на власну думку
- Говорити коротко по черзі

Вправа «Очікування»

Мета: допомогти учасникам усвідомити власні очікування від тренінгу розвитку лідерських якостей

Матеріали: плакат «Наші очікування»

Час: 5 хв.

Процедура проведення: Тренер нагадує учасникам, що вони працюють у форматі тренінгу і потрібно сформулювати власні очікування: які знання, навички ви хотіли б отримати.

Кожному учаснику пропонується назвати свої очікування від тренінгу, починаючи словами: «Я очікую ...». Кожне висловлювання тренер коротко записує на плакаті «Наші очікування»

Вправа «Якості лідера»

Мета: формування уявлень учасників про лідерські якості.

Матеріали: аркуші А4, ручки

Час: 20 хв.

Процедура проведення: Вправа складається з трьох етапів. На першому етапі кожному учасникові пропонується індивідуально скласти список з семи найбільш важливих якостей, якими, на його думку, необхідно володіти людині, щоб стати лідером. Час виконання – 5 хвилин. Потім кожен учасник зачитує свій список групі.

На другому етапі групі пропонується колегіально, керуючись принципом досягнення згоди, проаналізувати всі якості, що прозвучали, і визначити п'ять найбільш значущих якостей для лідера учнівської групи. Остаточний список якостей зачитується ведучому і обґрунтовується учасниками.

На третьому етапі кожному учасникові пропонується за п'ятибальною шкалою оцінити ступінь розвиненості виділених групою лідерських якостей особисто у нього. Результати зачитуються групі.

Інформаційне повідомлення

Мета: Ознайомити учасників з поняттям лідерства

Матеріали: не потрібні

Час: 15 хв

Процедура проведення: Своїм першим народженням ми зобов'язані батькам, друге - ми даємо собі самі. Лідерство є соціальним феноменом. Але для того щоб бути лідером для інших, для початку необхідно стати лідером по відношенню до самого себе. Чи можуть бути лідерами люди, які самі нікуди не йдуть?

В кожній людині закладений величезний потенціал, але знайти і реалізувати його може лише вона сама.

З самого дитинства дитина намагається бути кимось. Вона ще не знає, хто вона, а жити без особистості важко. Дитина наслідує дорослих, для того щоб навчитися тому, що вміють вони. Дорослі планують і організують життя дитини, тому що вона ще не вміє це робити самостійно. Вирісши, вона знаходить індивідуальність, починає усвідомлювати своє справжнє «Я», бере на себе відповідальність за власне життя і починає управляти ним. У цьому виявляється друге народження. Принаймні, так повинно бути.

Однак якщо ви уважно подивитеся навколо, то, на жаль, виявите, що насправді світ повний дорослих і літніх людей, так і не взяли на себе відповідальність за своє життя. Це ті люди, які не вільні, «будують» власне життя на основі почутих по радіо непрофесійних гороскопів, порад знайомих і вказівок близьких. Це люди, так і не знайшли внутрішніх точок опори і вимушені шукати їх назовні.

Друге народження - це набуття себе, пробудження внутрішнього відчуття себе, знаходження, усвідомлення і прийняття свого життєвого шляху.

Внутрішнє відчуття себе включає усвідомлення свого «Я», здатність сприймати внутрішні сигнали, знати свої переваги, розуміти, чого хочеться зараз, а що небажано, що приємно, а що не дуже. Без відчуття себе і без віри в себе ми залишаємося без керівної сили, коли прагнемо досягти своїх цілей і реалізувати свої прагнення. Як відзначає Ф. Карделл, «життя без нашого управління подібно кораблю без штурвалу чи блукання у величезному лісі без компаса і карти». Та й ні до чого вони людині, яка сама не знає, куди вона іде.

Вправа «Секрет Джованні»

Мета: демонстрація ефективності кооперації, можливість побачити і оцінити роль лідера в команді.

Матеріали: картки,

Час: 30 хв.

Процедура проведення: Кожен член групи отримує одну або кілька карток, на яких написано по одній фразі. Кількість отримуваних учасниками карток залежить від кількості людей в групі. При необхідності число карток можна збільшити.

На картках написані наступні фрази:

Джованні слухає тільки музику в стилі кантрі.

У Джованні алергія на кішок.

Джованні лисий.

У Джованні немає машини.

Джованні не вміє готувати.

Єдина прикраса Джованні - перстень з печаткою.

Егон Айгенсінн - тренер Джованні.

Егон Айгенсінн лежить в ліжку з грипом.

Лізи Лонгбайн зараз немає в місті.

Вона знімає свій перший фільм «Мисливець».

Гаррі Піттбул абсолютно невинний.

Джованні дуже пихатий.

Тімка Роза - в Африці на сафарі.

Джованні ніколи не їсть суп.

Поблизу від квартири Марвіна немає дерев.

Белло любить грати під ліжком Джованні.

Белло не у воді.

Джованні любить тварин.

У Джованні є собака Белло.

Белло шість років.

Егон Айгенсінн часто ходить в оперу.

У Гаррі Піттбула є одна пристрасть: він пече кекси

Ліза Лонгбайн любить діаманти.

Гаррі Піттбул часто ходить на риболовлю.

Джованні придбав державні цінні папери.

Далі ведучий зачитує наступний текст:

«Джованні Великий - знаменитий важкоатлет. Сьогодні він дуже схвилюваний. Схвилюваний він тому, що відмовився виступати ввечері в показовому виступі, в якому бере участь його лютий суперник Гаррі Піттбул. Джованні сказав: "Я не можу піти туди, поки я не знайшов це".

Ваше завдання - розкрити секрет Джованні. Зробити це можна, якщо звести всю наявну на картках інформацію воедино. Вся робота виконується усно. Показувати свою картку іншим забороняється. Ніхто не має права робити ніяких записів. Завдання буде вважатися виконаним, якщо дані відповіді на три питання:

Що втратив Джованні?

Хто це викрав?

Де це знаходиться?

Кожен учасник отримує копію Програми».

Що було втрачено?

- ☒ Маленьке кошеня
- ☒ Квиток в оперу
- ☒ Перука
- ☒ Червоний кабріолет
- ☒ Рецепт кексу

Діамантовий перстень

Хто це викрав?

- ☒ Белло, собака
- ☒ Егон Айгенсінн, тренер Джованні
- ☒ Ліза Лонгбайн, його подруга
- ☒ Гаррі Піттбул, його суперник
- ☒ Його улюблена тітка Роза

Де це знаходиться?

- ☒ У міському парку

- ☒ Під ліжком
- ☒ У пральній машині
- ☒ На дереві
- ☒ У його купальному халаті

Учасники обговорюють завдання та пропонують завершені варіанти відповідей ведучому. Ведучий відповідає тільки «так» чи «ні».

При цьому провідному необхідно застерегти учасників від простого перебору варіантів і при пред'явленні відповіді вимагати його обґрунтування.

Правильна відповідь: Загублений перуку. Його викрала собака Белло. Перука знаходиться під ліжком.

Правильна відповідь складно знайти, якщо в групі не проявиться лідер, який візьме на себе виконання координаційної функції. Відповідно, виконання даної вправи на третьому етапі тренінгу дає можливість молодшим командирам проявити організаційні здібності: організувати обговорення і керувати процесом пошуку рішення.

Вправа «Ліс»

Мета: розслаблення, відновлення сил

Матеріали: не потрібно

Час: 15 хв.

Процедура проведення: Заплющіть очі. Зручно сядьте, покладіть руки на коліна долонями догори. Уявіть собі ліс. Я люблю бути в ньому. Свіже повітря, лісова прохолода завжди приваблювали мене. Дорога не стомлює мене, а, навпаки, надає впевненості та сили. Ось він, мій улюблений ліс!

Усі стежинки в ньому знайомі. Ось ця веде до березового гаю. Я направляюся туди. Дихається легко, рівно, глибоко...

Легкий вітерець хитає верхівки дерев, вони, вітаючись, кланяються мені.

Навкруги тиша, тільки десь стукає дятел, а пташки співають свої невігядливі пісні, радіючі кожній новій миті дня. Дихається легко, рівно, глибоко...

Я заходжу до березового гаю й уявляю собі, що я не людина, а рослина у цьому гаю:

Я - трава, Я - ромашка, Я - білий гриб, Я - шишка на гілці, Я - берізка, Я - кульбаба, Я - велика сосна.

Свіже повітря пронизує все навкруги. Дихається легко, рівно, глибоко.

Натішившись лісовою прохолодою і тишею, я повертаюся додому.

Вправа «Мій внутрішній стан»

Мета: підведення підсумків щодо процесу роботи

Матеріали: не потрібні

Час: 5 хв.

Процедура проведення: Учасники розводять руки в боки. Права долонь - донизу, ліва -доверху. Беруться за руки, заплющують очі і хвилину-прислухаються до свого внутрішнього стану.

Обмін враженнями, почуттями, думками щодо роботи групи.

Список використаної літератури:

1. Шаргородська С. В. Тренінгова робота з підлітками та молоддю (з досвіду роботи соціального педагога)- Рівне: РОЦППСР, 2006- 38 с.
2. Главник О., Бевз Г. Технології навчання дорослих – К.: Київ,2006. – 128 с.
3. Евтихонов О. В. Тренінг лідерства: Монографія. – СПб.: Речь, 2007. – 256с.
4. Главник О., Безпальча Р., Попова О. тренерська валіза- К.: Главник, 2006 – 144 с.

Маршрути інклюзивного туризму розроблені в рамках студентського Бюро інклюзивного туризму

День 7

9.00 сніданок

10.00 Підведення підсумків, індивідуальна робота з психологом

13.00 виїзд

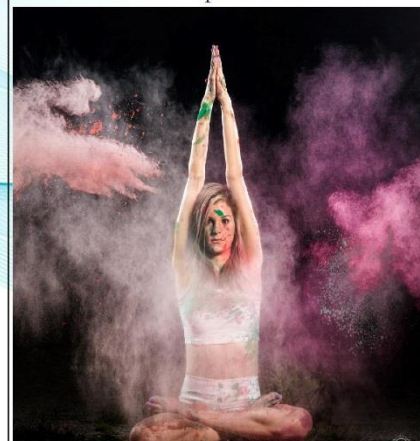
Назва туру
«Наповнюємо
життя
фарбами»

Проект

Соціально-психологічна реабілітація
видами Інклюзивно-Реабілітаційно-
Соціального Туризму

м.Умань Черкаська обл

Екскурсійний маршрут інклюзивного соціально- реабілітаційного туризму

День 1

Заїзд

13.00-14.00 Обід

15.00 знайомство

17.00 робота з психологом,
індивідуальні консультації

19.00 вечеря

20.00 вільний час

День 3

8.30- 9.00 Сніданок

10.00-13.00 реабілітаційні послуги

13.00-14.00 обід

14.30 майстер-клас
«Плетіння мандали з
елементами психореабілітації»

18.00-19.00 вечеря

19.00 відвідування оздоровчо-
спортивного комплексу «АМАРАНТ»

19.30 літературне кафе, гра в боулінг

22.00 вільний час

День 4

8.30- 9.00 Сніданок

10.00-13.00 реабілітаційні послуги

12.00-13.00 обід

13.30 виїзд до Жашківського
кінно-спортивного комплексу

14.30 екскурсія з елементами
іпор реабілітації

19.00 вечеря

20.00 вільний час

День 2

8.30- 9.00 Сніданок

9.30 переїзд до реабілітаційного центру

10.00-13.00 реабілітаційні послуги
(водне відділення,
фізіопроцедурний кабінет)

13.00-14.00 обід

14.30 переїзд до готелю

15.00-17.00 Екскурсія до Національного
дендрологічного парку «Софіївка»

18.00-19.00 вечеря

20.00 вечір біля вогнища (конкурс на
найкраще виконання пісні під гітару)

День 6

9.00 Сніданок

10.00 арттерапія, малювання руками,
робота психологом

13.00 обід

14.00-15.00 підготовка до фотосесії

15.00-17.00 фотосесія з елементами
фарб «Холі»

18.00-19.00 вечеря

19.30 відвідування комплексу фонтанів
«Перлина Кохання»

(продовження фотосесії «Містерія життя»)

День 7

8.00 Сніданок.

9.00 Інтерактивна екскурсія «В гармонії з природою».

Майстер-класи з натурального (лікувального) харчування, реабілітації та релаксації.

13.00 Обід

14.00-17.00 Екскурсія з майстер-класами та дегустацією «Лікувальне зілля».

17.00 Індивідуальні консультації з психологом.

Відпочинок на природі

19.00 Вечеря

20.00 Повернення додому

Назва туру
«Тасмні історії
кохання»

Проект
Соціально-психологічна реабілітація
видами Інклюзивно-Реабілітаційно-
Соціального туризму

Черкаська обл.

Екскурсійний маршрут інклюзивного соціально-реабілітаційного туризму «ТАСМНІ ІСТОРІЇ КОХАННЯ»

День 1

15.00 Приїзд учасників в м. Черкаси

15.30 Поселення до готелю

17.00 Зустріч з психологом та знайомство з програмою тура

18.00 Вечеря

20.00 Вільний час

День 2

8.00 Сніданок

8.30 Виїзд групи з Черкас

9.45 приїзд до м. Корсунь-Шевченково.

10.00 Екскурсія «Кохання і краса Корсуня»

13.00 обід

14.00 Тренінги, робота з психологом

16.00 переїзд до м.Черкаси

19.00 Вечеря

День 3

8.00 Сніданок

9.00 виїзд на екскурсію

«Не весело на світі жити,

Коли нема кого любити»

(Шевченкове – Моринці – Будище)

13.00 Обід

14.00 Індивідуальні консультації

17.00 Виїзд до м.Черкаси

19.00 Вечеря.

День 4

8.00 Сніданок

9.00 переїзд до м. Кам'янка

10.30 Екскурсія «Романтична Кам'янка»

та музичний вечір при свічках.

13.00 Обід

14.00 Продовження екскурсії

17.00 переїзд до м.Черкаси

19.30 «Джаз на воді». Вечірня прогулянка на теплоході по р. Дніпро акваторією м. Черкаси.

21.30 Вечеря в кафе на березі Дніпра

День 5

8.00 Сніданок.

9.00 Виїзд на екскурсію

10.00-17.00 Екскурсія «Тасмніці володарів Мошногогіря»

13.00 Обід

14.00 Продовження екскурсії з тематично-розважальною програмою «Тасмніці володарів

Мошногогіря» в садбі сільського зеленого туризму «Коло друзів».

18.00 Вечеря.

19.00 Переїзд в Черкаси

День 6

8.00 Сніданок.

10.00 Екскурсії «Тасмніці кохання гетьмана Хмельницького»

13.00 Обід

15.00 Продовження екскурсії «Тасмніці кохання гетьмана Хмельницького»

Холодний Яр

Мотронинський монастир

18.00 Поселення в Музейно-етнографічному комплексі "Дикий Хутір"

19.00 Вечеря та розважальна програма «Троїсті музики»

Анкета

Просимо відповісти Вас на всі питання анкети. Анкета анонімна. Результати опитування будуть використані тільки в узагальненому вигляді. Уважно прочитайте питання та виберіть той варіант, який найбільш відповідає Вашій позиції.

Дуже вдячні Вам за співпрацю!

Ваша стать _____

Рік народження _____

Соціальний статус _____

1. Як Ви відноситеся до інших членів суспільства?

- спілкуюся відкрито, на рівних
- насторожено
- прагну уникати контактів
- як ще (напишіть) _____

2. Чи відчували Ви негативне ставлення з боку суспільства?

Якщо так, то коли і в чому це виражалось? _____

3. Як Ви оцінюєте своє здоров'я?

- відмінне
- добре
- задовільне
- незадовільне

4. Як Ви оцінюєте свій психологічний життєвий настрій?

- оптимізм
- песимізм
- по різному

5. Чи задоволені ви своїм життям?

- так

- ні Чому? _____

6. Чи відвідуєте Ви суспільні заходи, що проводяться у Вашому місті/селі? (свята, заходи і т.д.)

- завжди відвідую
- відвідую час від часу
- не відвідую ніколи

7. З ким Ви за звичай проводите свій вільний час?

- вдома з рідними
- з друзями
- наодинці
- з ким ще (напишіть) _____

8. Чи є у Вас захоплення, якщо так то вкажіть які?

9. Чи вважаєте Ви інклюзивний туризм корисними? _____

10. Чи є у Вас бажання займатися інклюзивним туризмом?

11. Якщо Ви маєте потребу, то вкажіть, в чому саме?
